

De Wereldbankgroep – doelstelling, middelen, instrumenten en zijn rol in de nieuwe ontwikkelingsarchitectuur

Kurt DELODDER en Peter VAN DER STOELLEN

Administratie Internationale en Europese Financiële Aangelegenheden van de Thesaurie (FOD Financiën)

ABSTRACT

Over the past years the World Bank's customers and NGOs have become more and more critical about the Bank's conditionality, the limited flexibility of its loans, and lack of voice and participation in its governance, to name the most important ones. WB management and executive board have been working hard to address these challenges.

This contribution provides an overview of the World Bank Group, its mission, its functioning, and some important policy changes since the end of the 1990s. We will try to provide some feedback on whether these changes have prepared the Bank for tackling the present and future challenges and for remaining a relevant global development institution.

Keywords: World Bank Group, International Bank for Reconstruction and Development, International Development Association, foreign aid, international lending and debt problems

JEL Classification Code: F33, F34, F35

Inhoudsopgave

1	Ontstaan van de wereldbank en een kort overzicht van de geschiedenis	299
2	Wereldbankgroep – instellingen	301
2.1	Instellingen ter ondersteuning van de overheden in ontwikkelingslanden	302
2.1.1	Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling	302
2.1.2	Internationale Ontwikkelingsassociatie	305
2.1.3	Beheersstructuur Wereldbank (IBWO & IOA)	310
2.1.4	Operaties IBWO & IOA	311
2.1.5	Trust Funds (fiduciaire of trustfondsen)	320
2.2	Instellingen ter ondersteuning van privé-investeerders in ontwikkelingslanden	321
2.2.1	Internationale Financieringsmaatschappij	321
2.2.2	Multilateraal Agentschap voor Investeringsgaranties	326
2.2.3	Internationaal Centrum voor de Regeling van Investeringsgeschillen	328
3	België en de wereldbankgroep	329
4	Wereldbankgroep – lange termijnvisie en strategische thema's	330
5	Een aantal recente ontwikkelingsparadigma's en de belangrijkste aanpassingen van het beleid door de Wereldbankgroep sinds het midden van de jaren negentig	332
5.1	Armoedebestrijdingsstrategieën	333
5.2	De schuldproblematiek van de armste landen	334
5.2.1	Heavily Indebted Poor Countries-initiatief (HIPC)	334
5.2.2	Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI)	336
5.2.3	Totale kosten van de schuldverlichting en een stand van zaken	337

5.2.4	Schuldhoudbaarheidsraamwerk (Debt Sustainability Framework)	337
5.3	Doeltreffendheid van de hulp : van Parijs tot Accra	338
5.4	Conditionaliteit	340
5.5	Governance & Anti-Corruption Strategy	342
5.6	Voice & Participation – Meer inspraak voor de ontwikkelingslanden	343
5.7	Klimaatverandering	345
5.8	Antwoord vanwege de Wereldgroep op de huidige financiële en economische crisis	347
5.9	Financiële positie van de Wereldbankgroep – Capital Adequacy	348
6	Conclusie	349

1 Ontstaan van de wereldbank en een kort overzicht van de geschiedenis

Reeds voor het einde van de Tweede Wereldoorlog hebben de geallieerde machten een reeks conferenties gehouden om hun naoorlogse onderlinge betrekkingen op politiek en economisch vlak te organiseren, en dit om te vermijden dat grote omwentelingen en crisissen, die de periode tussen de twee wereldoorlogen kenmerkten, zich opnieuw zouden voordoen.

Zodoende werd de oprichting van de Organisatie van de Verenigde Naties door de Conferentie van San Francisco omstreeks midden 1945 voorafgegaan door besprekingen over de naoorlogse politieke constellatie te Jalta (februari 1945) en te Dumbarton Oaks (tweede helft van 1944).

Vanaf midden 1944 werd een conferentie gehouden te Bretton Woods in de staat New Hampshire in de V.S., die specifiek gericht was op de monetaire en financiële problemen, met als doel het oprichten van de economische en financiële structuren die zowel de heropbouw van de door de Tweede Wereldoorlog getroffen gebieden als een gecoördineerd herstel van de wereldhandel diende te verzekeren. Zo is een echte multilaterale economische samenwerking ontstaan via de oprichting van juridisch zelfstandige instellingen met normatieve machten. Sindsdien heeft de samenwerking zich steeds verder ontwikkeld.

De monetaire en financiële Conferentie van de Verenigde Naties, die te Bretton Woods werd gehouden in juli 1944, heeft tot de oprichting van twee internationale organisaties geleid: **het Internationaal Monetair Fonds (IMF)** en **de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (IBWO)**. Er zou ook een derde organisatie opgericht worden ter bevordering van de internationale handel. Bij gebrek aan concrete voorstellen werd de creatie ervan 50 jaar uitgesteld. De **Wereldhandelsorganisatie** werd uiteindelijk opgericht op 1 januari 1995 en telt momenteel 153 lidstaten. Tot dan werd de wereldhandel georganiseerd op basis van een verdrag en een informele organisatie, de Wereldovereenkomst voor Tarieven en Handel (General Agreement on Tariffs and Trade). De aandeelhouders van de IBWO hebben op latere tijdstippen gespecialiseerde filialen gecreëerd om aan specifieke noden (bv. ter ondersteuning van de armste landen en van de privésector) te beantwoorden. Op die manier evolueerde de IBWO tot de Wereldbankgroep.

Daar waar er nog steeds slechts één internationale instelling bestaat die zich bezighoudt met de monetaire problemen op wereldvlak, het IMF, is de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling, beter bekend onder de naam Wereldbank, de eerste van een reeks ontwikkelingsbanken die sindsdien opgericht werden. De meest recente ontwikkelingsbank is de “Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling”, die opgericht werd te Londen in 1991.

België is sindsdien lid geworden van de belangrijkste ontwikkelingsbanken. Zij hebben als doel de groei van de lidstaten, soms geïndustrialiseerde maar meestal derdewereldlanden, te bevorderen door hen directe leningen, of in het geval van de armste landen zelfs giften, toe te kennen of waarborgen te verstrekken voor de financiering van investeringsprojecten of economische programma's. Het is vooral de Wereldbankgroep die het voorwerp uitmaakt van deze bijdrage.

De focus van Wereldbankactiviteiten is in de loop van haar bestaan geëvolueerd, omwille van gewijzigde noden en soms ook wel naar aanleiding van gewijzigde 'hulpverleningstrends' (die meestal zijn ontstaan ten gevolge van gezagmakende studies en evaluaties). In het begin richtte de Wereldbank zich voornamelijk op de heropbouw van de industrie en infrastructuur. Vanaf de jaren '60, in de periode dat vele landen onafhankelijk werden, besteedde ze meer aandacht aan de heropbouw en ontwikkeling van voormalige kolonies met een sterke nadruk op landbouw. Gedurende de jaren '70 kwamen de thema's onderwijs en basisnoden meer nadrukkelijk op de voorgrond, terwijl dit in de jaren '80 het geval was voor de leningen die structurele aanpassingen van het overheidsbeleid en -organisatie ondersteunen, ten nadele van projectleningen. Tijdens de jaren '90 werd de transitie van de voormalige Oostbloklanden naar vrije markteconomieën alsook armoedevermindering meer benadrukt door de Wereldbank. Tijdens de eerste jaren van de 21ste eeuw tracht de Wereldbank de aandacht meer evenredig te verdelen over een aantal belangrijke domeinen: (1) armoedebestrijding (sociale noden – onderwijs en gezondheidszorg); (2) goede beleidsvoering en bestrijding van corruptie; (3) uitbouw van infrastructuur (water, transport en energie); (4) klimaatverandering; en (5) uitbouw van de privésector.

Tijdens de laatste decennia werd Wereldbank geconfronteerd met het fenomeen van concurrentie ten gevolge van een geleidelijke toename van het aantal donoren. Dit heeft geleid tot een complexere en meer gefragmenteerde ontwikkelingsarchitectuur. Donoren kan men vandaag de dag indelen in de volgende groepen: (1) bilaterale donoren (individuele donorlanden); (2) multilaterale partners (zoals de Wereldbank, regionale ontwikkelingsbanken en IMF); (3) privédonoren en (4) verticale fondsen die zich richten op een specifiek thema (zoals het Global Fund against HIV/AIDS, Tuberculosis & Malaria). Bovendien zijn de projecten en operaties gemiddeld kleiner in volume geworden. De ontvangende landen, waarvan sommige een zeer beperkte institutionele capaciteit hebben, werden geconfronteerd met vele kanalen en instrumenten, en complexe en veelvuldige administratieve vereisten (bv. diverse 'procurement'-vereisten, veelvuldige bezoeken vanwege donoren, evaluaties, enz.). De donorgemeenschap en zeker de Wereldbank, als mondiale partner en als belangrijke initiatiefnemer, hebben vooral sinds 2004 initiatieven genomen om de hulp efficiënter en doeltreffender te maken.

De meeste bronnen en referenties komen van de website en documenten van de Wereldbankgroep.

2 Wereldbankgroep – instellingen

De Wereldbankgroep bestaat uit vijf **instellingen**, met name:

1. Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (IBWO):
 - ▶ verstrekt leningen, garanties, technische assistentie, beleidsadvies en analyses aan middeninkomenslanden en kredietwaardige lage-inkomenslanden;
 - ▶ klanten = overheden en publieke instellingen;
2. Internationale Ontwikkelingsassociatie (IOA):
 - ▶ verstrekt intrestloze leningen, giften, garanties, technische assistentie, beleidsadvies en analyses aan lage-inkomenslanden;
 - ▶ klanten = overheden en publieke instellingen;
3. Internationale Financieringsmaatschappij (IFM):
 - ▶ verstrekt diverse leningsinstrumenten, gestructureerde financieringsproducten en risk management-producten aan privéondernemingen, en kan ook in beperkte mate deelnemen in het kapitaal van privéondernemingen (via de aankoop van aandelen);
4. Multilateraal Agentschap voor Investeringsgaranties (MAI):
 - ▶ stimuleert privé-investeringsstromen naar de ontwikkelingslanden door het verlenen van dekking (garantie) aan buitenlandse investeerders tegen verliezen die veroorzaakt worden door niet-commerciële risico's zoals onteigening, niet-inwisselbaarheid van valuta en overmakingsbeperking, contractbreuk, oorlog en civiele onrust;
5. Internationaal Centrum voor de Regeling van Investeringsgeschillen (ICRI):
 - ▶ probeert privé-investeringsstromen naar de ontwikkelingslanden te stimuleren door een professioneel juridisch kader aan te bieden voor de oplossing van geschillen tussen buitenlandse privé-investeerders en de autoriteiten van het gastland door middel van arbitrage of minnelijke schikking.

De naam Wereldbank is van toepassing op twee juridisch en financieel gescheiden maar bestuurlijk en beleidsmatig geïntegreerde organisaties, met name IBWO en IOA.

2.1 Instellingen ter ondersteuning van de overheden in ontwikkelingslanden

2.1.1 Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling

De Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (IBWO of “IBRD – International Bank for Reconstruction and Development”), opgericht in 1944 als de originele instelling van de Wereldbankgroep, is een internationale organisatie waarvan de leden uitsluitend soevereine staten zijn. Vijfenvestig landen hebben de akkoorden van Bretton Woods onderhandeld in 1944. Hun aantal is opgelopen tot 186. Het laatste lid dat is toegetreden is Kosovo, hetgeen gebeurde in 2009.

Om het lidmaatschap van de IBWO te verkrijgen dient een land vooreerst lid te zijn van het Internationaal Monetair Fonds. Daarnaast moet het inschrijven op een aantal aandelen in het kapitaal van de Bank, en dit in functie van de economische en financiële standing van het land.

Deze kapitaalinschrijving bepaalt het stemrecht van elk land in de instelling omdat elk onderschreven aandeel overeenkomt met één stem. Bij hun toetreding wordt echter elk land, onafhankelijk van zijn belang, een forfaitair aantal, namelijk 250 stemmen, toegewezen, om de landen met een zwakke economische basis niet teveel te benadelen.

2.1.1.1 Doelstelling

De Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling tracht de armoede te verminderen in middeninkomenslanden en kredietwaardige lage-inkomenslanden door het verstrekken van duurzame leningen, garanties, analytische diensten en advies.

De IBWO heeft sinds haar oprichting leningen goedgekeurd voor een totaal bedrag van 446 miljard USD.

België heeft slechts vier leningen bekomen voor een totaal bedrag van 76 miljoen USD. Deze leningen, die toegekend werden ten gunste van Congo (toen nog Belgisch) werden volledig terugbetaald.

2.1.1.2 Werkmiddelen

De **werkmiddelen** van de IBWO, hetzij de middelen waarover zij beschikt om leningen toe te kennen, worden bepaald door de omvang van het door de lidstaten onderschreven maatschappelijk kapitaal, de reserves en middelen bekomen door de uitgifte van obligaties.

Van het **maatschappelijk kapitaal** wordt door de aandeelhouders slechts een klein deel werkelijk gestort. Op dit ogenblik is het equivalent van 6,1 % van het onderschreven kapitaal gestort. Het saldo, het opvraagbaar kapitaal genaamd, vertegenwoordigt de waarborg voor de leningen die door de Bank uitgegeven worden op de kapitaalmarkten. Oorspronkelijk werd het kapitaal van de Bank vastgesteld op 10 miljard USD, maar dit werd verscheidene malen verhoogd en bedraagt nu het equivalent van 155,8 miljard STR⁽¹⁾. De belangrijkste aandeelhouders van de IBWO zijn in dalende volgorde de Verenigde Staten (16,5 %), Japan (7,9 %), Duitsland (4,5 %), Frankrijk (4,3 %) en het Verenigd Koninkrijk (4,3 %). België werd lid van de IBWO door de wet van 26 december 1945 met een kapitaalinschrijving van 225 miljoen USD (2,25 %). Op dit ogenblik bedraagt de inschrijving 2.898,3 miljoen Speciale Trekkingsrechten (STR) of 1,8 % van het totaal onderschreven kapitaal.

De IBWO verwerft haar werkmiddelen grotendeels op de kapitaalmarkten dankzij de leningen die zij er onder vorm van **obligaties** plaatst. Haar uitstekende financiële toestand laat de Bank toe om zonder moeilijkheden en aan de beste voorwaarden de nodige kapitalen te mobiliseren. De “rating agencies” klasseren de Bank trouwens als ontleener van eerste rang met een AAA-quotering, dit is beter dan de meeste soevereine staten. Die fondsen worden dan uitgeleend aan de lidstaten aan de kostprijs die zij ervoor betaalde plus een marge om haar algemene onkosten te dekken. Tijdens het financieel jaar 2008 (1 juli 2007 – 30 juni 2008) heeft de Bank 19 miljard USD ontleend en op 30 juni 2008 was er een totaal van 80,7 miljard USD aan uitstaande leningen vanwege de kapitaalmarkten.

1 De waarde van 1 STR wordt vastgelegd door de waarde van een “korf” van 4 munten: (USD, JPY, GBP, EUR). Bijgevolg wijzigt zijn koers en bedraagt nu ongeveer 1,52USD.

2.1.1.3 Inkomsten uit het verstrekken van leningen en uit beleggingen – Netto-inkomen

Tijdens het boekjaar 2008, dat loopt van 1 juli 2007 tot 30 juni 2008, heeft de IBWO een bedrag van 13,5 miljard USD aan nieuwe leningen goedgekeurd ten gunste van 99 projecten in 34 landen. Naar aanleiding van de crisis is dit cijfer voor het boekjaar 2009 opgelopen tot 32,9 miljard USD ten voordele van 126 projecten. De leningen van de IBWO worden sinds 1982 toegekend aan een rentevoet die alle zes maanden aangepast wordt in functie van de voorwaarden waaraan de Bank zelf ontleent. De looptijd van de leningen en afbetalingsperiode zijn afhankelijk van het inkomen per hoofd van de begunstigde landen. De looptijd van de leningen varieert tussen 15 jaar (met een gratieperiode van 3 jaar) en 20 jaar (met een gratieperiode van 5 jaar).

De statuten beperken het bedrag van de bankverrichtingen: het bedrag aan leningen en waarborgen mag het niveau van het onderschreven kapitaal verhoogd met de reserves en eventuele overschotten niet overtreffen. De IBWO heeft sinds haar oprichting geen enkel exploitatieverlies geleden, maar heeft integendeel nettowinsten gemaakt die grotendeels in de reserves van de instelling opgenomen werden. De financiële crisis, en meer bepaald de aanzienlijke rentedaling, heeft er echter wel toe geleid dat de nettowinst voor het boekjaar 2009 sterk gedaald is.

De IBWO is opgericht als een coöperatieve die niet tot doelstelling heeft de winst te maximaliseren of de aandeelhouders te belonen met een dividend. Integendeel, IBWO verstrekt een belangrijk deel van haar inkomsten aan de IOA (cf. 2.1.2.), de instelling die kredieten aan lage inkomenslanden verstrekt. Bovendien maakt de opbrengst van de IBWO-leningen, in tegenstelling tot de commerciële banken, slechts een gering gedeelte uit van de netto-inkomsten van de IBWO. Het gros van de inkomsten wordt namelijk verkregen uit de opbrengsten van belegde IBWO-reserves en (gestort) maatschappelijk kapitaal.

Het financiële boekjaar 2008 werd afgesloten met een **netto-inkomen** van 2,14 miljard USD dat als volgt verdeeld werd:

- ▶ transfer naar de **reserves**: 811 miljoen USD;
- ▶ transfer naar het **surplus** (dat o.a. wordt gebruikt om onverwachte noden te lenigen of om toch reeds noodhulp te kunnen bieden aan gebieden die nog niet als land erkend zijn, bv. West Bank and Gaza): 750 miljoen USD;
- ▶ transfer naar **IOA**: 583,3 miljoen USD.

Ten gevolge van de crisis reduceerde het netto-inkomen voor het boekjaar 2009 echter tot 500 miljoen USD, hetgeen integraal en aangevuld met een extra 283,3

miljoen USD van het surplus, aangewend werd voor de financiering van de IOA. De belangrijkste redenen voor die sterke daling waren de verhoging van de provisies voor slechte leningen (LLP) en de lagere opbrengst van de investeringsportfolio.

2.1.2 Internationale Ontwikkelingsassociatie

De Internationale Ontwikkelingsassociatie (IOA of “IDA – International Development Association” volgens de Engelstalige benaming) is een filiaal van de Wereldbankgroep. Zij werd in 1960 opgericht om de economische en sociale ontwikkeling van de armste landen te ondersteunen via de toekenning van kredieten met een zeer lange looptijd (35-40 jaar) en zonder interest.

In die tijd konden enkel de “International Bank for Reconstruction and Development – IBRD” (de Bank) en de “International Finance Corporation – IFC” (de Internationale Financieringsmaatschappij – IFM), op multilateraal vlak, financiering op lange termijn goedkeuren. De financiële voorwaarden van hun tussenkomsten waren echter niet geschikt voor de meeste landen in Afrika en Azië die pas hun onafhankelijkheid verworven hadden. De behoefte ontstond aldus om een nieuwe instelling in het leven te roepen die financiering aan meer gepaste, lees: zachtere, voorwaarden kon aanbieden.

De IOA werd opgericht als een juridisch van de Bank gescheiden entiteit, maar die niettemin onder haar leiding werkt. Zij kan beroep doen op haar personeel, volgt haar procedures en gebruikt dezelfde economische en financiële rentabiliteitscriteria voor de evaluatie van projecten en programma’s waarin zij tussenkومت.

Sedert haar oprichting, heeft de Associatie kredieten en giften verstrekt voor een totaal bedrag van 182 miljard USD (t/m boekjaar 2008), met een jaarlijks gemiddelde van ongeveer 10 miljard USD tijdens de laatste jaren, waarvan het grootste deel ten voordele van Afrika. Deze middelen werden aan de armste landen toegekend aan zeer concessionele voorwaarden.

2.1.2.1 Doelstelling

De tussenkomsten van de IOA hebben hoofdzakelijk tot doel de armoede te bestrijden en het welzijn van de bevolkingen in de armste landen te verbeteren overeenkomstig de Internationale Ontwikkelingsdoelstellingen (MDG’s). Door bij te dragen tot de verwezenlijking van deze doelstellingen, heeft de IOA een belangrijke plaats verworven in het proces van middelenoverdracht ten gunste van de armste ontwikkelingslanden, in het bijzonder in Afrika. Haar doel is de

ongelijkheden, zowel binnen als tussen de betrokken landen te verminderen, een zo groot mogelijk aantal mensen bij het economisch leven te betrekken en een rechtvaardige toegang te verzekeren tot de voordelen van ontwikkeling.

2.1.2.2 Werkmiddelen

De middelen van de IOA zijn hoofdzakelijk afkomstig van bijdragen van de rijkere landen. Die worden aangevuld met middelen die afkomstig zijn van het netto-inkomen van de Wereldbank (IBWO en, sinds de 15de IOA-heraanvullingsronde (IDA-15), van de Internationale Financieringsmaatschappij (IFM)). Daarnaast zijn er nog de terugbetalingen van eerder toegestane leningen.

De donoren komen om de 3 jaar samen om de middelen van de IOA aan te vullen, de zogenaamde **wedersamenstellingen**, en te overleggen over het beleid van de instelling. De meest recente wedersamenstelling, de vijftiende, werd afgesloten in december 2007 en heeft betrekking op de financiering voor de periode van 1 juli 2008 tot 30 juni 2011. Tijdens de laatste vergadering op 13 en 14 december 2007 bereikten de Afgevaardigden van de IOA overeenstemming over een wedersamenstellingsvolume van 41,6 miljard USD, hetzij een verhoging met ongeveer 30 % tegenover IDA-14, de grootste toename in twee decennia. De donormiddelen bedragen 25,1 miljard USD.

De opwaartse trend van de volumes van de wedersamenstellingen zet zich verder. De veertiende wedersamenstelling hield een verhoging in van 25 %. Deze groei is grotendeels te verklaren door de toenemende behoeften van de ontwikkelingslanden in het kader van de Millennium Ontwikkelingsdoelstellingen.

De bijdrage van België vertegenwoordigt 1,55 % voor de reguliere bijdragen en 1,71 % voor de componenten HIPC-schuldverlichting en aanzuivering van achterstallen in de 15de wedersamenstelling, hetzij 350,46 miljoen EUR.

Die financiële middelen zullen niet alleen aangewend worden voor de financiering van projecten en programma's maar tevens voor verdere financiering van de inspanningen die de Associatie verricht in het kader van het versterkte HIPC initiatief ("Highly Indebted Poor Countries' Initiative") en voor de aanzuivering van de achterstallen van Liberia ten aanzien van IBWO en IOA en mogelijk voor andere landen in dergelijke situatie.

2.1.2.3 Toekenning van de middelen

De hulp van de IOA wordt verschaft op basis van een beleidskader dat de prioriteiten weerspiegelt die door de donoren van de IOA goedgekeurd werden. Vastbesloten om de door de internationale gemeenschap aanvaarde ontwikkelingsdoelstellingen ter bevordering van de levensomstandigheden in de ontleurende landen te helpen ondersteunen, heeft de IOA tijdens de laatste jaren de middelen die zij verstrekt in een viertal sectoren geconcentreerd: (a) investeringen in de sociale sectoren (gezondheidszorg en onderwijs) en in basisinfrastructuur (watervoorziening, elektriciteitsvoorziening en transport); (b) de bevordering van een gediversifieerde groei (steun aan macro-economische en sectorale hervormingen ter creatie van tewerkstelling die direct ten gunste komen van de armen, steun aan politieke veranderingen en aan projecten die de rol en de groei van de privésector ondersteunen); (c) de ondersteuning van een goed publiek beheer (essentieel voor het waarborgen van een duurzame en gediversifieerde economische ontwikkeling, alsook ter verbetering van het welzijn van de bevolkingen) en (d) de bescherming van het leefmilieu (steun aan economische groeistrategieën die het milieu beschermen). In deze context heeft IOA de laatste jaren de klemtoon gelegd op de sociale en institutionele dimensies van ontwikkeling met vooral aandacht voor de rurale ontwikkeling. De problematiek van de ongelijkheden gerelateerd aan geslacht, overdraagbare ziektes (HIV/AIDS, malaria, tuberculose, ...) en deze die betrekking hebben op landen in post-conflictsituaties kregen eveneens bijzondere aandacht.

Voortbouwend op de ervaringen tijdens IDA-14-periode (i.e. de periode van de 14^e heraanvullingsronde – van 1 juli 2005 tot 30 juni 2008), blijft de centrale rol van de “PRSP” (Poverty Reduction Strategy Paper) bij de toekenning van gecoördineerde hulpverlening tijdens de IDA-15-periode centraal staan. Bovendien zal de steunverlening nog meer dan voorheen zich oriënteren op de systemen van de landen zelf. Op de volgende beleidsaccenten werd tijdens de IDA-15-onderhandelingen in het bijzonder de klemtoon gelegd:

- ▶ economische groei
- ▶ ontwikkeling van de privésector
- ▶ giften en schuldduurzaamheid
- ▶ evaluatie van resultaten
- ▶ coördinatie en harmonisatie
- ▶ milieu.

De middelen worden door de IOA prioritair toegekend aan landen die een gezond beleid voeren en voor programma's die een duurzame, gediversifieerde en tewerkstellingbevorderende groei beogen. De toekenning van de midde-

len is gebaseerd op de evaluatie van de prestaties van landen in de uitvoering van hun hervormingen (“performance-based allocation” – zie box), waarbij de nadruk voornamelijk gelegd wordt op de doelstelling van armoedevermindering, de uitvoering van een gediversifieerd economisch beleid, een goed overheidsbeheer en op de capaciteit van de ontlende landen om de gefinancierde projecten efficiënt uit te voeren. Om een rechtvaardige toepassing mogelijk te maken wordt de prestatiematrix van de betrokken landen gepubliceerd. Die verhoogde transparantie zou moeten bijdragen tot een nog efficiëntere aanwending van de middelen. Niettemin, rekening houdende met het feit dat een groot aantal armen in minder presterende landen leven, zal de IOA, in samenwerking met andere donoren, toch bepaalde diensten verlenen, alsook bepaalde specifieke leningen verstrekken voor zover de regeringen van deze landen hun wil tonen om hun beleid te verbeteren. Daarom blijft de IOA in bijzondere mate aandacht schenken aan zogenaamde fragiele staten waaronder die in een post-conflictsituatie.

In het boekjaar 2009 is het volume aan toegekende kredieten en giften gestegen van 11,5 miljard USD naar 14 miljard USD, voor 177 operaties. Het totale bedrag aan giften bedroeg 2,6 miljard USD.

Box – IDA’s Performance-Based Allocation system

The Country Performance Ratings of IDA countries are assessed annually using the Country Policy and Institutional Assessment (CPIA) ratings. The CPIA assesses each country’s policy and institutional framework and consists of 16 criteria grouped into four equally weighted clusters: (i) economic management; (ii) structural policies; (iii) policies for social inclusion and equity; and (iv) public sector management and institutions. To ensure that the ratings are consistent with performance within and across regions: (i) detailed questions and definitions are provided to country teams for each of the six rating levels for each of the 16 criteria; and (ii) a World Bank-wide process of rating and vetting a dozen “benchmark” countries is carried out to anchor the ratings in all IDA regions. This is followed by a process of institutional review of all country ratings before they are finalized.

A. Economic Management

1. Macroeconomic Management
2. Fiscal Policy
3. Debt Policy

B. Structural Policies

4. Trade
5. Financial Sector
6. Business Regulatory Environment

C. Policies for Social Inclusion/Equity

- 7. Gender Equality
- 8. Equity of Public Resource Use
- 9. Building Human Resources
- 10. Social Protection and Labor
- 11. Policies and Institutions for Environmental Sustainability

D. Public Sector Management and Institutions

- 12. Property Rights and Rule-based Governance
- 13. Quality of Budgetary and Financial Management
- 14. Efficiency of Revenue Mobilization
- 15. Quality of Public Administration
- 16. Transparency, Accountability, and Corruption in the Public Sector

The CPIA underpins IDA's Country Performance Rating but is not its only determinant. Two additional steps are needed. First, to capture the quality of management of IDA's projects and programs, the World Bank's Annual Report on Portfolio Performance (ARPP) is used to determine a rating for each country's implementation performance. During the IDA15 replenishment discussions, three changes in the calculation of portfolio performance ratings were approved by the Deputies to reduce unwarranted volatility. Therefore, starting FY08, the ARPP scores were based on the percentage of actual IDA problem projects instead of actual plus potential problem projects. In addition, a quarterly average of actual problem projects was used instead of an end-year snapshot. Finally a revised conversion scale was used to convert the percent of actual problem projects into a rating. Second, a governance rating was calculated using cluster D of the CPIA. Starting in FY08, the procurement factor was dropped from the calculation of the governance rating because this is obtained from the potential problem projects, which were dropped in the modification of portfolio performance ratings described in the first step.

Formulae

$$\text{Country Performance Rating} = (0.24 * \text{CPIA A-C} + 0.68 * \text{CPIA D} + 0.08 * \text{Portfolio})$$

$$\text{IDA country allocation} = f(\text{Country performance rating } 5.0, \text{Population } 1.0, \text{GNI/capita } 0.125)$$
2.1.2.4 Giften

Naast concessionele (intrestloze) kredieten verstrekt de IOA giften om de schuldduurzaamheid van landen te beschermen, en beschikt daarvoor over een beleidskader, dat voor het eerst werd toegepast tijdens de IAO-14-periode. Dit kader bepaalt welke landen in aanmerking komen voor giften van de IOA, en in welke mate, en welke landen beroep moeten doen op IOA-leningen. Daarbij

geldt maar één criterium: het risico op problemen met de externe schulden. Op basis van het “debt sustainability framework” van het IMF en de Wereldbank, het systeem volgens het welke de schuldhoudbaarheid van een land wordt onderzocht, worden de landen ingedeeld in 3 categorieën. Landen met een hoog risico hebben recht op 100 % giften. Landen met een middelmatig risico kunnen voor 50 % beroep doen op giften, voor de rest op leningen. Landen met een laag risico kunnen geen giften krijgen en zijn voor 100 % aangewezen op de intrest-loze leningen van de IAO.

2.1.3 Beheersstructuur Wereldbank (IBWO & IOA)

De Wereldbank werkt zoals een coöperatieve waarbij elk lid aandeelhouder is en waarvan de beheersstructuur de volgende drie organen omvat :

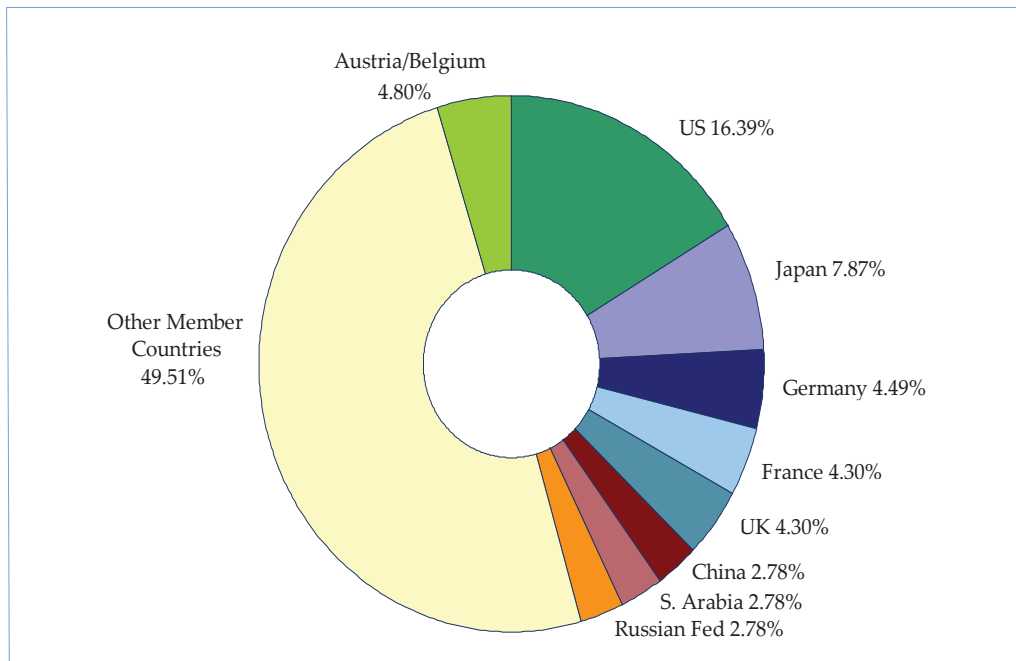
- ▶ de *Raad van Gouverneurs*, waarin elke lidstaat vertegenwoordigd is door één persoon (meestal de Minister van Financiën; voor sommige geïndustrialiseerde landen de Minister van Ontwikkelingssamenwerking), vormt het hoogste beslissingsorgaan; in principe vergadert hij éénmaal per jaar maar kan per briefwisseling geraadpleegd worden telkens dit nodig is; de Raad van Gouverneurs delegeert daarom een aantal bevoegdheden aan de Raad van Bestuur;
- ▶ de *Raad van Bestuur*, waarvan het beperkt aantal leden (24) aangeduid worden voor een periode van twee jaar door de lidstaten van de Bank, is het orgaan dat het dagelijks bestuur waarneemt; de Raad van Bestuur verblijft permanent in de hoofdzetel te Washington DC (Verenigde Staten); de Raad van Bestuur van IBWO en IOA vergaderen als één en dezelfde Raad;
- ▶ het hoofd van het personeel van de Bank, de President, wordt door de Raad van Bestuur verkozen. Er zijn ongeveer 8.000 personeelsleden, waarvan tweederden professionelen of kaders zijn van verschillende nationaliteiten. De president van de Bank is, volgens een informele afspraak, van Amerikaanse nationaliteit ⁽²⁾.

Om een bestuurder van de Raad van Bestuur van de Bank te verkiezen heeft België steeds een groep (“constituency”) gevormd met enkele andere landen. Op dit ogenblik betreft dit Hongarije, Kazachstan, Luxemburg, Oostenrijk, Slowakije, de Tsjechische Republiek, Turkije, Wit-Rusland en Slovenië. De functie van Bestuurder roteert vierjaarlijks tussen België en Oostenrijk. Momenteel is er een Oostenrijkse Bestuurder en een Belgische Adjunct-Bestuurder. De Belgisch-Oostenrijkse kiesgroep vormt de derde grootste kiesgroep wanneer men het aantal stemmen bekijkt (zie onderstaande grafiek).

2 De Directeur-Generaal van het Internationaal Monetair Fonds daarentegen is tot op heden een Europeaan geweest, waarvan de eerste zelfs van Belgische nationaliteit was (Camille Gutt).

De Minister van Financiën is de gouverneur voor België van de IBWO en de gouverneur van de Nationale Bank van België is de plaatsvervangend gouverneur.

Grafiek 1: IBRD - Executive Directors and Alternates and their Voting Power

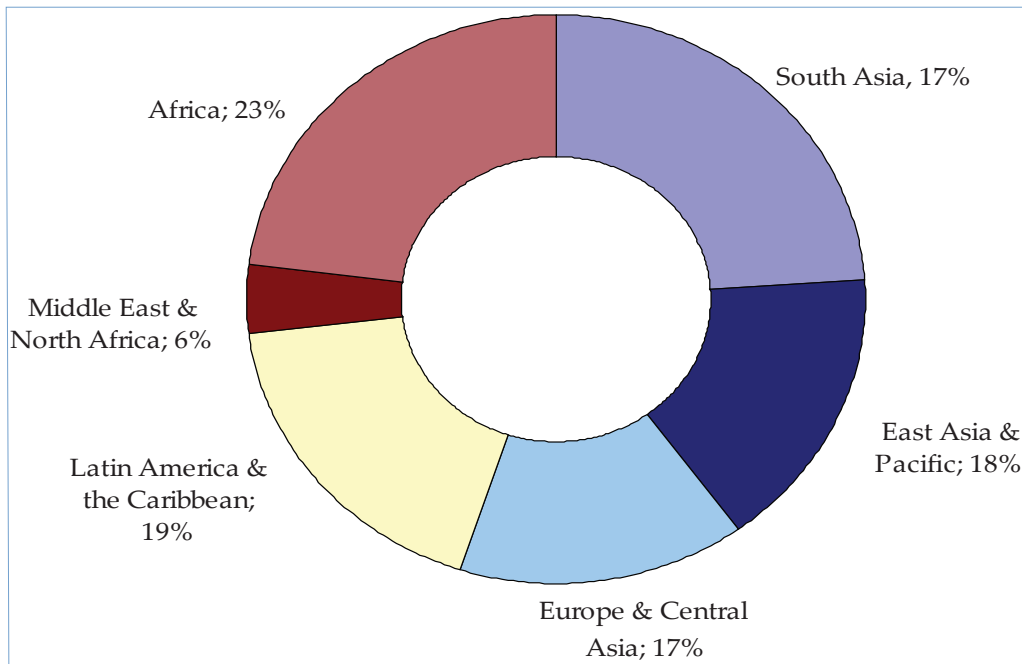
Bron: www.worldbank.org

2.1.4 Operaties IBWO & IOA

De Wereldbank financiert twee types operaties: investeringsoperaties en ontwikkelingsbeleidsoperaties. De **investeringsoperaties** hebben als doel de autoriteiten bij te staan (onder de vorm van leningen door IBWO of kredieten en giften door IOA) om uitgaven verbonden aan economische en sociale ontwikkelingsprojecten in diverse sectoren, te financieren. **Ontwikkelingsbeleidsoperaties** verlenen overheden niet-gebonden begrotingshulp in het kader van structurele en institutionele hervormingen met als doel een geheel van ontwikkelingsresultaten te boeken.

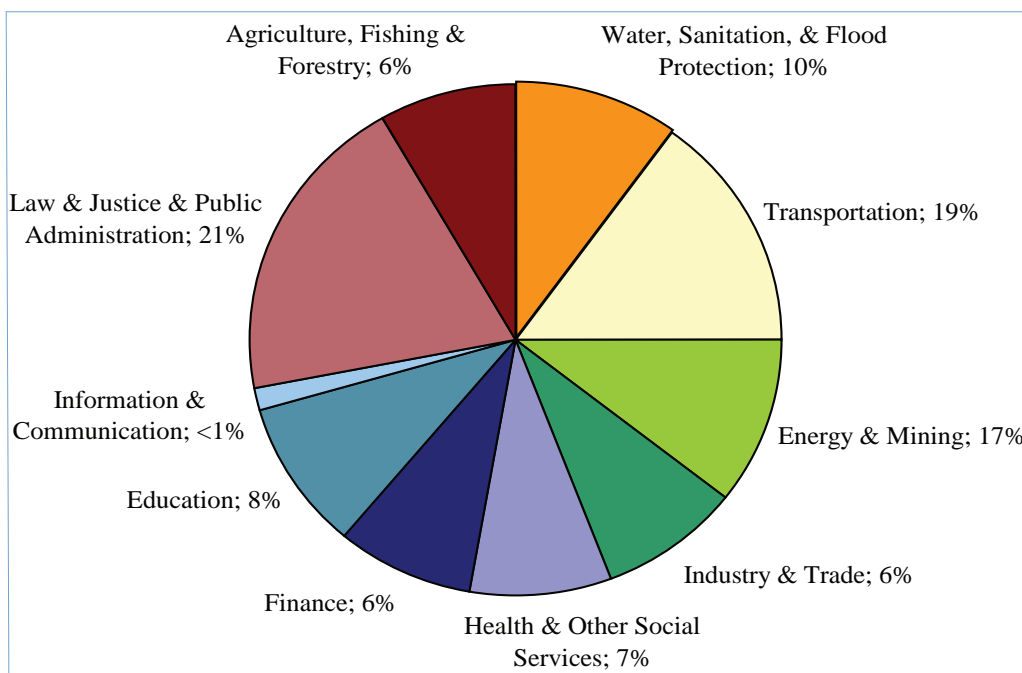
In de onderstaande grafieken vinden we de regionale, sectorale en thematische verdeling van de middelen van de Wereldbank (IBWO en IOA). Op te merken valt dat wanneer we het leningsvolume van IOA apart zouden bekijken er rond de 50 % voor Subsaharaans Afrika bestemd is.

Grafiek 2: Total IBRD-IDA Lending by Region, Fiscal 2008 Share of Total Lending of 24.7 billion USD

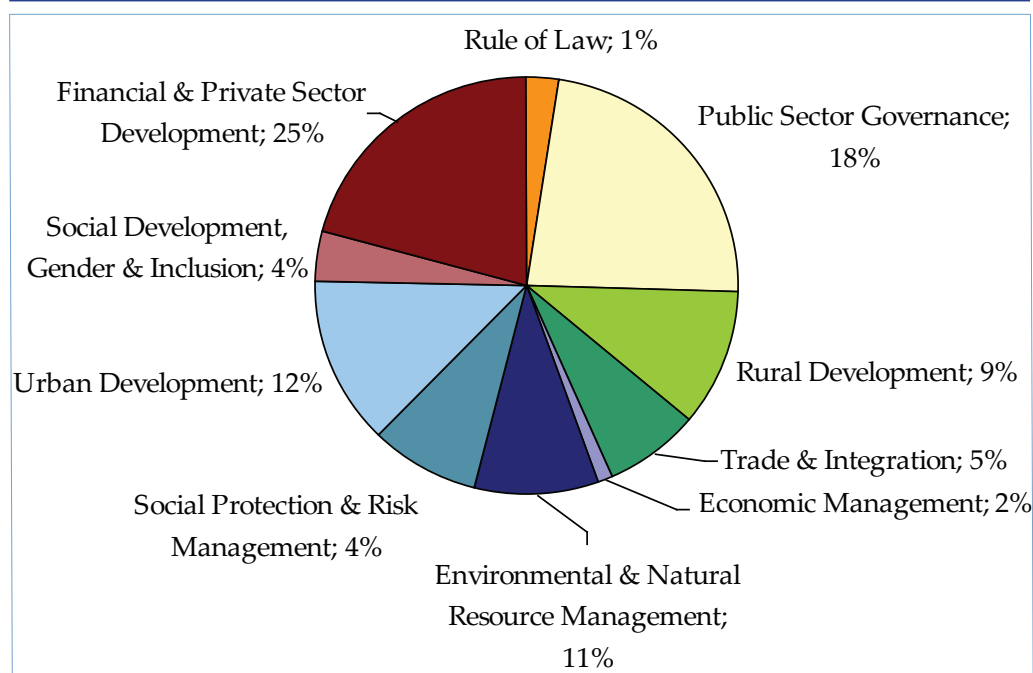
Bron: The Worldbank Annual Report 2008

Grafiek 3: Total IBRD-IDA Lending by Sector, Fiscal 2008 Share of Total Lending of 24.7 billion USD

Bron: The Worldbank Annual Report 2008

Grafiek 4: Total IBRD-IDA Lending by Theme, Fiscal 2008 Share of Total Lending of 24.7 billion USD

Bron: The Worldbank Annual Report 2008

2.1.4.1 Landenstrategieën – (Joint) Country Assistance Strategy of Country Partnership Strategy

De IBWO en IOA voorzien voor elk ontwikkelingsland een **programma aan financiële middelen, analyses en adviserende activiteiten**, hetgeen men een landenstrategie noemt. Zo'n strategie wordt opgesteld door het landenteam in samenspraak met de overheid, en meestal in overleg met andere donorpartners (cf. joint), en, doorgaans, ook besproken met vertegenwoordigers van ngo's en privéondernemingen. De bedoeling is dat de activiteiten van een landenstrategie met die laatste groep **gecoördineerd** worden en dat de donoractiviteiten tevens op elkaar afgestemd en geharmoniseerd worden.

Een landenstrategie baseert zich op de **eigen lange termijnvisie of armoedebestrijdingsstrategie van een land** en zou in principe rekening moeten houden met het **comparatief voordeel** van IBWO/IOA (en zelfs IFM en MAI) voor de keuze van de specifieke thema's die centraal staan en de activiteiten die deze thema's ondersteunen.

In zijn voorbereidende diagnose, houdt een landenstrategie doorgaans rekening met de volgende aspecten: kredietwaardigheid van een land, schuldsituatie, staat van institutionele ontwikkeling, implementatiecapaciteit, sectorale en transversale informatie, en goed beleid en corruptiesituatie.

Het is ook de bedoeling dat een landenstrategie **resultaatgericht** is, met name dat het een tabel met gekozen doelstellingen en indicatoren bevat waardoor men kan toezien op de prestaties van de Wereldbank en van het land ten opzichte van de vooropgestelde doelstellingen.

2.1.4.2 Investeringsoperaties

De investeringsoperaties, onder de vorm van IBWO-leningen, IOA-kredieten of IOA-giften, financieren een brede waaier aan activiteiten met als doelstelling de materiële en sociale infrastructuur, noodzakelijk voor het verminderen van de armoede en duurzame ontwikkeling, te verwezenlijken. Gedurende de laatste twintig jaar vertegenwoordigden de investeringsoperaties gemiddeld 75 tot 80 % van de portfolio van de Bank. De aard van de investeringsoperaties is geëvolueerd in de tijd. Oorspronkelijk bestemd ter financiering van de verwerving van materieel, ingenieursdiensten en constructie, dragen zij voortaan meer bij tot de versterking van instellingen, tot sociale ontwikkeling en tot de verbetering van de publieke infrastructuur, noodzakelijk voor de ontwikkeling van de activiteiten van de privésector.

Toelating

De lidstaten van de IBWO en van de IOA, welke geen enkele achterstallen hebben ten aanzien van de Wereldbankgroep, komen in aanmerking voor investeringsleningen.

Uitbetaling

De middelen worden uitbetaald voor de financiering van specifieke uitgaven (verbonden aan buitenlandse hulpverlening of aan lokale initiatieven), in het kader van investeringsprojecten, meer bepaald voor de aanschaf van materiaal en uitrustingsgoederen, ingenieursdiensten, technische adviesverlening, studies en periodiek weerkerende kosten welke vooraf geïdentificeerd waren. De levering van deze uitrustingsgoederen, werken en diensten is een belangrijk aspect in de uitvoering van het project. Omwille van redenen van effectiviteit kan het leningsakkoord bepaalde uitbetalingsvoorwaarden opleggen met betrekking tot specifieke componenten van het project.

Instrumenten

De grote meerderheid van de investeringsleningen zijn specifieke investeringsleningen of sectorale investerings- en onderhoudsleningen. Recentelijk werden flexibele programmatische investeringsleningen, alsook leningen voor de ontwikkeling van kennis en vernieuwing geïntroduceerd teneinde een meer innoverende en flexibele aanwending van financiële middelen mogelijk te maken.

Andere instrumenten zijn aangepast aan de specifieke behoeften van de ontleners: dit is het geval voor technische assistentieleningen, leningen aan intermediaire financiële instellingen en voor crisisleningen aan een geteisterd land.

2.1.4.3 Ontwikkelingsbeleidoperaties (“development policy operations”)

De operaties inzake ontwikkelingsbeleid verstrekken hulp via een snelle uitbetaling, die de landen moeten toelaten hun lopende en toekomstige ontwikkelingsprojecten te financieren. In het algemeen zijn zij bestemd voor de realisatie van een geheel aan doelstellingen via een programma op middellange termijn, met inbegrip van institutionele en beleidsmaatregelen, welke in verband staan met de economische en sectorale strategieën van het land. Tijdens de begrotingsjaren 2006 en 2007, vertegenwoordigden de ontwikkelingsbeleidoperaties uitgevoerd door IDA en IBRD minder dan 30 % van het totale volume aan financiële activiteiten van de Bank. Ten gevolge van de economische en financiële crises, maakt het aandeel van dit type leningen voor het boekjaar 2009 echter zo'n 70 % uit van het totale voorziene IBWO-pakket.

De ontwikkelingsbeleidoperaties kunnen geïsoleerde initiatieven zijn, maar kaderen meestal binnen een programma. In de context van programmatische activiteiten voert de Bank een hervormingsprogramma uit op middellange termijn via een serie van jaarlijkse activiteiten. De uitbetaling van de fondsen is onderworpen aan de naleving van wederzijdse akkoorden met betrekking tot de te nemen maatregelen op het politieke of institutionele vlak. In de lage inkomenslanden, waar een nationale armoedebestrijdingstrategie (PRSP) officieel door de regering aanvaard is (en geruggensteund door gepaste maatregelen), staan de IOA-ontwikkelingsbeleidoperaties tevens bekend onder de naam: Kredieten ter ondersteuning van armoedebestrijding – “Poverty Reduction Support Credits”. Zij ondersteunen doorgaans een reeks van 3 jaarlijkse programma's.

Toelating

Teneinde in aanmerking te komen voor een ontwikkelingsbeleidoperatie dient het land een akkoord te hebben over de te ondernemen institutionele en beleids-hervormingen waarvan de uitvoering aan een evaluatie onderworpen is. Dit akkoord voorziet eveneens in een bevredigend macro-economisch beheer. De lage-inkomenslanden (met een hoge schuldgraad en die hulp van IDA krijgen) kunnen genieten van ontwikkelingsbeleidoperaties onder de vorm van giften.

Voorwaarden

Kunnen genieten van ontwikkelingsbeleidoperaties: klanten van IBRD of IDA die geen enkele achterstallen hebben ten aanzien van de Wereldbankgroep. Deze

operaties kunnen ook via andere instrumenten gefinancierd worden, zoals trustfondsen.

Uitbetaling

De middelen worden uitbetaald in één of meerdere keren (schijven). De schijven worden vrijgegeven op het ogenblik dat de ontleners bepaalde performantiecriteria vervuld heeft (door bijvoorbeeld institutionele en politieke hervormingen uit te voeren) of door het bewijs te leveren dat vooruitgang geboekt werd in het kader van het nationaal hervormingsprogramma.

Instrumenten

Een nieuwe beleidsregel ОВ/БР 8.60, goedgekeurd in augustus 2004, heeft de notie van directe begrotingshulp geformaliseerd en een coherentie hersteld tussen de verschillende types aan aanpassingsleningen, die door de Bank in de jaren '90 toegekend werden en de invoering van ontwikkelingsbeleidleningen. In de onderstaande box vermelden we de belangrijkste instrumenten.

Box – IBWO financiële instrumenten betreffende ontwikkelingsbeleidoperaties

IBRD Flexible Loan

The IBRD Flexible Loan (IFL) provides borrowers with flexibility in managing their financial risks as their needs change over the life of the loan through embedded currency and interest rate conversion options, as well as a wide choice of amortization patterns and repayment schedules. The IFL carries a variable lending rate that consists of 6-month LIBOR plus a spread that can either be fixed over the life of the loan or remain variable. Over the life of the loan clients have the flexibility to: Change the loan currency on disbursed and undisbursed amounts; Fix the interest rate on disbursed amounts; Unfix or re-fix the interest rate on disbursed amounts; Cap or collar the interest rate on disbursed amounts.

Borrowers also have flexibility during project preparation to custom-tailor IFL repayment terms (i.e., grace period, repayment period, and amortization structure) within existing financial policy limits. Once agreed, repayment terms may not be changed. In addition, all borrowers benefit from the extended limit on average repayment maturity up to 18 years and the extended limit on the final maturity up to 30 years for new loans.

IBRD Contingent Loans

The Deferred Drawdown Option (DDO) is a contingent loan product designed to provide immediate liquidity in case of adverse events such as a natural catastroph-

he, a downturn in economic growth, or adverse changes in commodity prices or terms of trade. The DDO allows a borrower to postpone drawing down a Development Policy Loan (DPL) for a defined drawdown period after the Loan Agreement has been declared effective.

Development Policy Loan Deferred Drawdown Option (DPL DDO):

The purpose of the DPL DDO is to provide a source of liquidity for member countries, granting access to long-term IBRD resources to maintain ongoing structural programs if a financing need materializes. It also provides a formal basis for continued policy-based engagement with the Bank when the borrower has no need for immediate funding, but values the Bank's advice and access to immediate liquidity whenever deemed necessary.

Catastrophic Risk Deferred Drawdown Option (Cat DDO):

The Cat DDO's main purpose is to develop and/or enhance the capacity of borrowers to manage natural disaster risk, and to provide a source of immediate liquidity that could serve as a source of bridge financing while other sources (e.g. concessional funding, bilateral aid, or reconstruction loans) are being mobilized following a natural disaster. The presence of a hazard risk management program is a prerequisite.

Special Development Policy Loan (SDPL)

The Special Development Policy Loan (SDPL) supports structural and social reforms by creditworthy borrowers approaching a possible financial crisis, or already in crisis, and with extraordinary and urgent external financial needs. Borrowers seeking SDPLs must have a disbursing IMF-support package in place, and be seeking Bank lending as part of a concerted international support package. These loans help countries to prevent a crisis or, if one occurs, to mitigate its adverse economic and social impact. The SDPL confers the same flexibility to borrowers as the IFL to manage currency and interest rate risks. However, SDPLs have different terms than IFLs. They carry a 5- to 10-year final maturity, a 3- to 5-year grace period, a minimum loan spread of 2.00 % over LIBOR, and a front-end fee of 1.00 % of the principal loan amount.

Bron: Wereldbank

2.1.4.4 Verzekeringsinstrumenten

Het garantieprogramma van de Bank beantwoordt aan een toenemende behoefte vanwege de commerciële leners, naar producten die de politieke risico's beperken wanneer zij overwegen om te investeren in ontwikkelingslanden waar de factor risico het grootst is.

Via het gebruik van garanties streeft de Bank hoofdzakelijk na privékapitalen te mobiliseren ter financiering van investeringsprojecten (door de rol van laatstelijnsleener te vervullen). De investeerders zien de aanwezigheid van de Bank tijdens deze transacties als een stabilisatiefactor, door het feit dat zijn relatie met de verschillende landen gebaseerd is op een langetermijnrelatie en doordat de hulpverlening verstrekt wordt op beleidsvlak aan overheden.

2.1.4.5 Activiteiten van niet-financiële aard

De belangrijke capaciteit van de Bank op het vlak van onderzoek en technische analyse laat toe op een bepalende wijze bij te dragen aan ontwikkeling. Deze diensten kunnen de regeringen van de lidstaten helpen in de uitvoering van een beter beleid, alsook de programma's en hervormingen ten gunste van groei en armoedebestrijding. Deze producten omvatten rapporten over belangrijke economische en sociale vraagstukken alsook over ontwikkelingsbeleid, maar behelzen eveneens de organisatie van "workshops" en conferenties waar de uitwisseling van kennis mogelijk gemaakt wordt.

Economische en sectorale activiteiten

De Bank ontwikkelt zijn kennisbasis over een bepaald land door middel van zijn economische en sectorale activiteiten, die de Bank analyse-elementen verschaft. De economische en sectorale activiteiten bepalen de activiteiten van het personeel die de informatie ter plaatse vergaart en analyseert (data en statistieken) betreffende de economie van het land, overheidstype en de sociale dienstverlening. Deze gegevens en statistieken dienen als startpunt van de besprekingen die met de ontlende landen gevoerd zullen worden aangaande de te volgen strategie. Zij dienen eveneens om de capaciteit van het land te helpen ontwikkelen met betrekking tot de evaluatie, bijvoorbeeld van hun economisch en sociaal beleid, hun financiële systemen, het beheer en uitvoering van het programma, maar ook van de behoeften in termen van materiële en menselijke infrastructuur en beheerspraktijken. De studies en analyserapporten laten toe om efficiënte leningsprogramma's te ontwikkelen, alsook om het werk van de ontlende landen en ontwikkelingspartners op elkaar af te stemmen.

Technische hulpverlening

Technische hulp zonder daaraan leningen gekoppeld omvat een professionele dienstverlening door de agenten van de Bank. Deze dienst vergemakkelijkt de uitvoering van noodzakelijke hervormingen, meer bepaald in de domeinen van het recht, het management en governance, teneinde de armoede te beperken en het verwezenlijken van de economische en sociale doelstellingen van een land. De gediversifieerde kennis en bekwaamheden binnen de Bank helpen de landen bij het versterken van hun publieke sector via de ontwikkeling van betrouwbare en efficiënte instellingen, die hen moeten toelaten de financieringen van de Bank en andere organisaties op een nuttige en duurzame manier te gebruiken ten gunste van hun bevolking. Het personeel van de Bank geeft raad en helpt de regeringen bij de voorbereiding van documenten zoals wetsontwerpen, plannen ter ontwikkeling van de instellingen, nationale strategieën en actieplannen. Zij kunnen eveneens de regeringen bijstaan in het formuleren en uitvoeren van een nieuw beleid en programma's.

Impactevaluaties

De Bank gebruikt impactevaluatierapporten om de resultaten te meten van de initiatieven die zij ondernomen heeft ter bestrijding van de armoede. Deze rapporten evalueren de verbeteringen inzake het welzijn van de individuen en families, het klimaat waarin ondernemingen en gemeenschappen functioneren: deze wijzigingen die aan een project, een programma of een beleid ondersteund door de Bank, toegewezen kunnen worden. De impactevaluaties laten toe de beleids- en programmaconcepten van de Bank te verbeteren. Deze rapporten leveren bovendien een soliede basis teneinde de lopende programma's te verbeteren en vormen een dynamisch opleidingsinstrument dat niet alleen nuttig is voor het personeel van de Bank maar tevens voor de ontwikkelingspartners en de beleidsverantwoordelijken.

Rapporten over de ontwikkelingsproblematiek in de wereld

In de context van zijn economische ontwikkelingsanalyses publiceert de Wereldbank het Wereldontwikkelingsrapport, één van de belangrijkste jaarlijkse publicaties gewijd aan de verschillende aspecten van ontwikkelingshulp in de wereld. Elk jaar legt het rapport de klemtoon op een verschillend aspect van ontwikkeling. Elk rapport bevat als bijlage een lijst met ontwikkelingsindicatoren in de wereld, een geheel van gegevens over de economische en sociale ontwikkeling in meer dan 120 landen.

Onderzoek

De experts van de Wereldbank bestuderen eveneens de bredere en meer langetermijnonderwerpen, die doorgaans niet vallen binnen het onderzoek van een specifiek leningsproject of van een land of bepaalde sector. De werkdocumenten die in dit kader gepubliceerd worden kunnen onder andere handelen

over volgende thema's: duurzame ontwikkeling in rurale en urbane zones, onderzoek inzake financiering en de privésector, onderzoek over de armoede en over nieuwe beleidsrichtingen. De publicatie van de conclusies van deze onderzoeken laat een uitwisseling van ideeën toe over de ontwikkelingsproblematiek, welke nuttig is voor iedereen die bezig is met het bevorderen van de economische groei en het terugdringen van armoede in ontwikkelingslanden.

Donorcoördinatie van hulpverlening

Donorcoördinatie van hulpverlening is de regelmatige en gestructureerde interactie tussen donoren (regeringen, hulpagentschappen, humanitaire organisaties, stichtingen, ontwikkelingsbanken) betreffende financiële en andere hulpverlening aan de ontvangende landen, alsook de coördinatie van de verhoudingen tussen de donoren. Het betreft de volgende activiteiten: gewone uitwisseling van informatie en ideeën, cofinanciering van een bepaald project, gezamenlijke programmering van een strategie in een land of een regio. Het omvat tevens de voorbereiding van activiteiten teneinde de coördinatie tussen donoren te versterken, zoals de organisatie van consultatieve groepen (vergaderingen georganiseerd tussen verschillende partners) over een thema of specifiek land. De Consultatieve Groep ten gunste van de armen is een voorbeeld van dergelijke groepen die samengesteld is uit verschillende partners.

2.1.5 Trust Funds (fiduciaire of trustfondsen)

Naast de gewone werkingsmiddelen en IOA-bijdragen beheert de Wereldbank een substantieel aantal trustfondsen. De trustfondsen komen tot stand door middel van een administratief akkoord tussen de Wereldbank en de respectievelijke externe donoren. De beschikbare middelen via deze trustfondsen worden verstrekt onder de vorm van giften, kredieten, leningen of waarborgen en worden aangewend ter ondersteuning van prioritaire ontwikkelingsactiviteiten (technische hulpverlening, adviesverlening, schulverlichting, financiering van activiteiten na een conflictsituatie en cofinanciering). De trustfondsen worden afzonderlijk van de eigen middelen van de Bank beheerd.

Er bestaan verschillende categorieën van trustfondsen. Naast de trustfondsen die door de Bank of ontvangend land worden uitgevoerd, treedt de Bank ook op als financiële tussenpersoon ("trustee") van een aantal grote verticale trustfondsen. Voorbeelden van een aantal belangrijke trustfondsen zijn: Global Environment Facility; Global Alliance for Vaccines and Immunization; Global Fund to fight AIDS, TB and Malaria; Carbon Fund; Consultative Group for International Agricultural Research; enz.

Het totaal aantal actieve trustfondsen dat door de Bank wordt beheerd, bedroeg op het einde van 2008 1.014 stuks. Tussen 2004 en 2008 is het totale bedrag

dat de Bank beheert gestegen van 8,59 miljard USD naar 26,31 miljard USD respectievelijk, en de totale effectieve jaarlijkse financiële donorbijdragen van 4,93 miljard USD naar 8,74 miljard USD respectievelijk. Op aandringen van de aandeelhouders heeft de Bank vorig jaar haar trustfondsenbeleid aangepast opdat het beheer van trustfondsen in de nabije toekomst geoptimaliseerd zal worden. De aandeelhouders van de Bank hebben bovendien gevraagd de trustfondsen die door de Bank en ontvangend landen uitgevoerd worden aan de gebruikelijke evaluaties m.b.t. ontwikkelingsdoeltreffendheid te onderwerpen, zoals dit reeds het geval is voor de gewone projecten en ontwikkelingsbeleidoperaties. Zo kan men beter nagaan of die financiële middelen daadwerkelijk op een efficiënte wijze benut zijn.

2.2 Instellingen ter ondersteuning van privé-investeerders in ontwikkelingslanden

2.2.1 Internationale Financieringsmaatschappij

De Internationale Financieringsmaatschappij (IFM of “IFC – International Finance Corporation”) werd in juli 1956 opgericht als een juridisch onafhankelijke instelling van de IBWO met eigen statuten en eigen kapitaal. België trad toe tot de IFM door de wet van 18 december 1956 met een oorspronkelijke inschrijving van 2,5 miljoen USD. Momenteel bedraagt de volledig gestorte inschrijving van België 50,61 miljoen USD, of 2,14 % van het kapitaal.

De belangrijkste aandeelhouders van de IFM zijn dezelfde als die van de Wereldbank: de Verenigde Staten, Japan, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Haar structuur is grotendeels dezelfde als die van de Wereldbank (Raad van Gouverneurs, Raad van Bestuur). De President van de Bank is van rechtswege President van de Raad van Bestuur van de IFM. Het Management-team wordt geleid door een Executive Vice President.

Met uitzondering van de logistieke diensten die gemeenschappelijk zijn, beschikt de IFM over eigen diensten en personeel. Hun opdracht bestaat erin de investeringsdossiers te introduceren en de opvolging ervan te verzekeren, evenals de financieringspakketten uit te dokteren, de link te verzekeren met de financiële markten, nieuwe investeringen te promoten en het algemeen beheer van de IFM te verzorgen.

De Internationale Financieringsmaatschappij werd opgericht om door ondersteuning en uitbouw van de privésector de armoede te verminderen in ontwikkelingslanden. Het heeft zich weten aan te passen aan de evoluerende noden van haar klanten en is in staat een aantal innovatieve investeringsmogelijkheden

en advies te verstrekken aan ondernemers en ondernemingen in de ontwikkelingslanden. De IFM is ontstaan op een moment dat de privésector als een eerder marginale kracht beschouwd werd, maar de laatste jaren wordt de privésector steeds meer beschouwd als een belangrijke factor van economische groei en armoedevermindering.

De IFM kende sinds de jaren negentig een belangrijke expansie omwille van het privatiseringsproces en de verminderde rol van de staat in de meeste lidstaten. De toetreding van de Oost-Europese landen en de Republieken van de ex-ussr tot de IFM betekende een enorme uitdaging voor deze instelling omwille van de ontmanteling van de vroegere planeconomieën en de ontvricting van de traditionele economische en financiële circuits tussen die verschillende landen. Voor dit soort landen is advies en technische hulp belangrijker dan de traditionele financiering en het katalyseren van fondsen. Bijdragen tot de creatie van een aangepast klimaat voor buitenlandse privé-investeringen en tot de verwezenlijking van een duidelijk en precies juridisch kader is de grote uitdaging. De IFM concentreert zich de laatste jaren ook meer en meer op het bevorderen van privé-investeringen in Afrika bezuiden de Sahara, waar de ondernemingen getroffen worden door talloze beperkingen.

2.2.1.1 Doelstelling

De IFM heeft de ondersteuning van productieve ondernemingen in de privésector in de ontwikkelingslanden tot doel door het verstrekken van risicokapitaal. Op die manier vult zij de werking van de Bank aan vermits deze geen kapitaalparticipaties in **privéondernemingen** mag nemen en geen leningen mag verstrekken zonder waarborg van de regering van het gastland. De IFM speelt voornamelijk een rol van katalysator tussen de investeerders van een ontwikkelingsland en die van de geïndustrialiseerde landen.

2.2.1.2 Werkmiddelen

Om haar doelstellingen te bereiken beschikt zij over een kapitaal dat door lidstaten onderschreven is. Om lid te worden van de IFM dient het land eerst lid te worden van de Bank. Oorspronkelijk bedroeg het kapitaal 100 miljoen USD. Het werd verscheidene malen verhoogd en bedraagt 2,368 miljard USD. In tegenstelling tot de Wereldbank moet het kapitaal volledig in USD gestort worden. De IFM telt 181 lidstaten.

IFM financiert haar activiteiten grotendeels door de uitgifte van obligaties in de internationale kapitaalmarkten.

2.2.1.3 Netto-inkomen

Het financiële boekjaar 2008 van IFM werd afgesloten met een **netto-inkomen** van 1,55 miljard USD waarvan een gedeelte als volgt voorbestemd werd:

- ▶ transfer naar **FMTAAS** (Funding Mechanism for Technical Assistance & Advisory Services): 100 miljoen USD;
- ▶ transfer naar **IOA**: 450 miljoen USD in FY 2008;
- ▶ reservering voor transfer naar de **IOA**: 400 miljoen USD in FY 2009;
- ▶ reservering voor transfer naar de **IOA**: 400 miljoen USD in FY 2010.

Door de scherpe waardevermindering in de aandelenmarkten (equity market valuations) ten gevolge van de crisis en de transfer van 450 miljoen USD naar IOA op het einde van kalenderjaar 2008, heeft de IFM echter in boekjaar 2009 een verlies van 151 miljoen USD geleden.

2.2.1.4 Investeringsinstrumenten en adviserende diensten

Tijdens het boekjaar 2009 heeft de IFM een bedrag van 15 miljard USD (tegenover 16,2 miljard USD in boekjaar 2008) aan nieuwe financieringen goedgekeurd, waarvan 10,5 miljard USD voor eigen rekening, ten gunste van 440 projecten in 85 landen, waarvan de helft behoren tot de groep van de armste landen. Een bedrag ter waarde van 4,5 miljard USD werd gemobiliseerd via andere bronnen (o.a. gesyndiceerde leningen voor privéfinancierders). Zoals de voorgaande boekjaren vertegenwoordigden de leningen met 67 % het leeuwenaandeel, dit tegenover 33 % aan participaties en quasi-participaties.

De toegestane leningen worden meestal in USD uitgedrukt en de gevraagde interestvoeten variëren in functie van de marktvoorwaarden en de gebruikte munt, en omvatten een risicopremie die afhankelijk is van de aard van het project. De looptijd van de leningen ligt meestal tussen 7 en 15 jaar. De financieringsverrichtingen hebben geen terugbetalingswaarborg door de regeringen van de begunstigden.

De projecten zijn verdeeld over een grote waaier van **sectoren**, waarvan het belang van jaar tot jaar verschilt. In 2008 waren de sector infrastructuur en de financiële sector in de ruime betekenis van het woord goed voor meer dan de helft van de interventies. Voor wat de **begunstigde regio's** betreft, zijn het Latijns-Amerika, Europa en Centraal-Azië die op de eerste plaats komen.

De IFM biedt een breed gamma aan **investeringsproducten** aan. Die instrumenten bestaan uit de volgende:

▶ **Leningen:**

IFM biedt diverse leningsinstrumenten tegen commerciële intrestvoet aan. Hierbij wordt de looptijd en terugbetalingsvoorwaarden van leningen op maat van de klant bepaald. Meestal worden die leningen in de belangrijkste munteenheden aangeboden, maar financiering in lokale munteenheden wordt meer en meer verstrekt. Die laatste vorm van financiering zorgt ervoor dat wisselkoersrisico's vermeden worden.

▶ **Aandelen:**

IFM koopt voor eigen rekening aandelen aan van privéondernemingen en andere entiteiten zoals financiële instellingen, en portfolio en investeringsfondsen in ontwikkelingslanden. De IFM tracht voornamelijk andere investeerders aan te trekken en zal normaal gezien niet meer dan 35 % van de aandelenportfolio bezitten.

▶ **Gesyndiceerde leningen:**

Via haar programma van gesyndiceerde leningen geeft IFM aan commerciële banken en andere financiële instellingen de kans leningen te verstrekken aan ondernemingen en projecten die daar normaal gezien niet voor in aanmerking komen. De deelnemers aan dat type van IFM-leningen verkrijgen dezelfde voordelen waarvan IFM geniet, onder andere status van geprefereerde schuldeiser wat betreft wisselkoersen, in het geval van een wisselkoerscrisis.

▶ **Gestructureerde financieringsproducten:**

IFM heeft een aantal financieringsproducten ontwikkeld die ervoor zorgen dat ondernemingen met interessante en goede projecten financiële middelen kunnen verkrijgen, hoewel ze hiervoor omwille van de kredietrisico's normaal gezien niet in aanmerking komen. Het betreft: partiële risicogaranties, risicodelende faciliteiten en securitisatie.

▶ **Risk Management-producten:**

IFM biedt een aantal producten aan die haar klanten toegang verleent tot de (langetermijn) derivatenmarkten. Echter, klanten kunnen die producten enkel aanwenden door zich in te dekken ("hedge") tegen munt- of intrestvoetsrisico, of commodity price exposure.

▶ **Handelsfinanciering:**

IFM tracht de opkomende markten te helpen hun aandeel in de wereldhandel te verhogen door het verstrekken van garanties (geheel of gedeeltelijk). Hierbij wordt het betalingsrisico van banken in de opkomende markten voor privéhandelstransacties gedekt.

- ▶ **Leningen aan subnationale instellingen:**
IFM en de Wereldbank werken samen in het verstrekken van kapitaal-investeringen aan gemeenten, provincies, deelstaten en andere lokale publieke entiteiten in ontwikkelingslanden die belangrijke infrastructuurvoorzieningen aanbieden.

IFM biedt tevens een aantal **adviserende diensten** aan, die gegroepeerd zijn in de volgende activiteiten:

- ▶ **Business-enabling environment:**
IFM helpt overheden (van haar klanten) de legale, institutionele en regulerende voorwaarden voor het doen van zaken op nationaal en subnationaal niveau te verbeteren (o.a. op het vlak van: de vereenvoudiging van de regelgeving, investeringspolitiek en -promotie, en industriespecifieke hervormingen).
- ▶ **Toegang tot financiële middelen:**
IFM verstrekt adviserende diensten die tot doel hebben de financiële markten efficiënter en doeltreffender te maken. Het gaat over: steun aan microfinanciële instellingen, bankwezen en verzekeringen, leasing, hypotheekleningen, handelsfinanciering, financiering aan gemeenten en steun aan KMO's.
- ▶ **Sociale en milieuduurzaamheid ("sustainability"):**
IFM helpt ondernemingen en financiële instellingen meer verantwoordelijkheid te nemen op het sociale en milieuvlak.
- ▶ **Infrastructuur:**
IFM verstrekt advies om ervoor te zorgen dat overheden en privéondernemingen de kwaliteit van de lokale infrastructuur verbeteren.

Die adviserende diensten worden meestal gefinancierd met financiële middelen komende van Trust Funds (fiduciaire fondsen), die door de IFM en een aantal donorlanden gespijsd worden. Een voorbeeld van zo'n Trust Fund is de Private Enterprise Partnership (PEP) dat in verschillende regio's bestaat (vb. PEP for Africa, PEP for Eastern Europe & Central Asia, PEP for Middle East & North Africa).

2.2.2 Multilateraal Agentschap voor Investeringsgaranties

Het Multilateraal Agentschap voor Investeringsgaranties (MAI of “MIGA - Multilateral Investment Guarantee Agency”) behoort tot de Wereldbankgroep en bevordert buitenlandse directe investeringen in de opkomende landen met als doel de economische groei te ondersteunen, de armoede te verminderen en de levensomstandigheden van de bevolkingen te verbeteren. MAI stimuleert de investeringen bestemd voor ontwikkeling en verzekert investeringen tegen risico’s zoals onteigeningen, contractverbreking, oorlogsrisico, terrorisme en burgeroorlog.

Sinds haar oprichting heeft MAI meer dan 20 miljard dollar aan garanties verleend, verspreid over ongeveer 600 investeringsprojecten in meer dan 100 ontwikkelingslanden. Ondanks de sterk gereduceerde investeringsstromen heeft de MAI in het boekjaar 2009 voor een bedrag van 1,4 miljard USD garanties toegekend. De projecten die het ondersteunt laat toe om banen te creëren, mensen van drinkwater, electriciteit en andere basisinfrastructuur te voorzien, kennis en technologie over te dragen en de landen bij te staan bij de uitbating van natuurlijke mineralen op een ecologische duurzame manier.

Acties

De risico’s verbonden aan een instabiele politieke context vormen een belangrijke belemmering voor investeringen. Bijgevolg slaat de meerderheid van de buitenlandse directe investeringen, essentieel voor economische groei, slechts op een relatief beperkt aantal landen. Het garantiëprogramma van MAI vervult de rol van katalysator door markten toegankelijker te maken. Teneinde de resultaten van de projecten die het financiert beter te kunnen opvolgen, draagt MAI ook bij tot de oplossing van geschillen tussen de investeerders en de gastlanden. Dankzij haar technische hulpverlening en haar online informatieverstrekking over investeringen, helpt zij ontwikkelingslanden bij de uitvoering van strategieën die vreemde directe investeringen pogen aan te trekken en licht zij investeerders in over investeringsmogelijkheden en de voorwaarden waaraan garanties tegen politieke risico’s verleend kunnen worden.

Argumenten aan de basis van haar acties

Meer dan ooit zijn de ontwikkelingslanden vandaag afhankelijk van investeringen, maar zijn hun overheden zelden bij machte, vanuit technisch en financieel oogpunt, om zelf het nodige te doen om aan deze behoefte te beantwoorden. De privésector kan de economische groei bevorderen door investeringsopportuniteiten ten volle te benutten en ertoe bijdragen dat overheden niet verplicht worden om de fondsen noodzakelijk voor dringende sociale behoeften, te moeten gebruiken.

De ondernemingen die zich op internationaal vlak ontwikkelen worden eveneens geconfronteerd met niet-commerciële en politieke risico's verbonden aan investeringen in het buitenland. Als lid van de Wereldbankgroep is MAI in staat om deze ondernemingen te helpen door samen met de betrokken overheden de belemmeringen die een negatieve impact kunnen hebben op de projecten, te beperken.

Prioriteiten en impact

De strategie van het Agentschap legt de nadruk op de specifieke domeinen waar het de grootste efficiëntie kan realiseren:

- ▶ **Investerings in de landen die genieten van financiering door IOA**
Dit zijn de markten die in het algemeen het meest behoefte hebben aan buitenlandse investeringen en kunnen er het grootste voordeel uit putten, daar de privémarkt onvoldoende beantwoordt aan hun noden.
- ▶ **Investerings in de landen getroffen door conflict.**
Niettegenstaande deze landen een grote aandacht krijgen vanwege donoren, is er — naarmate het conflict afzwakt — de tendens dat hulpverlening nadien vermindert, waardoor privé-investeringen onmisbaar zijn voor de financiering van de reconstructie en groei. Gezien het feit dat vele investeerders voorzichtig ageren met betrekking tot potentiële risico's, vervult de dekking tegen politieke risico's een fundamentele katalysator.
- ▶ **Investerings in complexe projecten,**
betreffende meer bepaald in infrastructuur en mijnontginning. Aangezien 1,6 miljard mensen nog niet beschikken over electriciteit en daar 2,3 miljard afhankelijk zijn van traditionele biobrandstoffen, zijn de investeringen in deze sectoren een prioriteit in de armste landen van de planeet.
- ▶ **Zuid-Zuidinvesteringen** (investeringen tussen de ontwikkelingslanden) maken een groot deel uit van de buitenlandse directe investeringen. Echter, privéverzekeraars en nationale exportkredietverzekeraars, wanneer deze bestaan, zijn onvoldoende ontwikkeld in deze landen en beschikken dikwijls niet over voldoende capaciteit om verzekeringen tegen politieke risico's aan te bieden.

Vandaag wordt 35,6 % van de portfolio van MAI uitgevoerd in IOA-landen. Afrika, waar bijna 30 % van de armen van deze planeet leven, heeft gedurende het laatste jaar 38 % van de projecten gedekt door MAI, voor zijn rekening genomen.

De projecten ondersteund door MAI omvatten belangrijke voordelen: jobcreatie, het genereren van fiscale ontvangsten, overdracht van technologische know-how, invoering van striktere sociale en milieunormen. Tengevolge de verbetering van de infrastructuur, in het bijzonder in de sectoren transport, electriciteit, hospitalen, scholen en drinkbaar water, genieten ook de lokale gemeenschappen van secundaire voordelen. De buitenlandse directe investeringen die door MAI gedekt worden, stimuleren de groei van lokale ondernemingen welke goederen en diensten leveren. Zonder de steun van MAI zouden vele investeerders, donoren en andere verzekeraars doodeenvoudig geen projecten ondersteunen in de armste landen.

Het voorbije jaar werd over de ganse wereld gekenmerkt door de turbulenties in de financiële markten. De toegenomen volatiliteit in de aandelenmarkten, in de grondstoffenprijzen, in de wisselkoersen, alsook de stijging van de energie en voedselprijzen hebben dramatische gevolgen gehad op de levensomstandigheden van de arme bevolkingen. Bijgevolg blijkt investeren in deze landen meer dan ooit noodzakelijk. Het is juist in dergelijke periodes dat MAI een katalysatorrol kan vervullen door rendabele investeringen te ondersteunen door de risico's verbonden aan projecten te beperken waardoor de ontleningskost vermindert en aldus waardevolle initiatieven geconcretiseerd kunnen worden.

2.2.3 Internationaal Centrum voor de Regeling van Investeringsgeschillen

Het Internationaal Centrum voor de regeling van Investeringsgeschillen (ICRI) probeert privé investeringsstromen naar de ontwikkelingslanden te stimuleren door een professioneel juridisch kader aan te bieden voor de oplossing van geschillen door middel van arbitrage of minnelijke schikking. Deze geschillen kunnen ontstaan tussen de buitenlandse privé-investeerders en de autoriteiten van het gastland op het vlak van investeringen.

Het ICRI werd opgericht in 1965 en België werd er op 26 september 1970 lid van. De toetreding tot het ICRI heeft geen directe financiële gevolgen voor de lidstaten omdat het administratief budget door de Wereldbank betaald wordt. De kosten verbonden aan de arbitrageprocedures en minnelijke schikkingen worden door de betrokken partijen gedragen. Het aantal lopende lopende zaken is in boekjaar 2008 gestegen tot 145 stuks, het grootste ooit. 145 staten zijn 'contracting states' en erkennen als dusdanig de ICRI-Conventie.

3 België en de wereldbankgroep

België is aandeelhouder van de IBWO, IOA, IFM en MAI (zie onderstaande tabel). Hetgeen vooral sterk doorweegt is haar positie binnen het IBWO, de instelling die een deel van haar netto-inkomen aan de IOA afstaat. Momenteel staat namelijk de verdeling van het stemgewicht binnen de IBWO ter discussie (tweede fase – zie rubriek 5.6.) en de ontwikkelde landen (waaronder België) zullen zeker en vast een deel van hun stemgewicht aan de ontwikkelingslanden moeten afstaan.

Bovenop de ‘verplichte’ bijdragen aan de IOA voorziet België jaarlijks een relatief beperkt bedrag aan ‘vrijwillige’ bijdragen aan de trustfondsen (TF’s) van de Wereldbank (cfr. tabel op blz. 35). Dit zijn middelen die buiten de normale middelen om gebruikt worden ter ondersteuning van de basisactiviteiten van de Bank, die bepaalde programma’s van donoren co-financieren of die bedoeld zijn om vernieuwende ontwikkelingsprojecten te ondersteunen. In de onderstaande tabel zijn de bijdragen aan de verticale fondsen (zoals GEF en Global Fund against AIDS, TB & Malaria niet opgenomen).

Tabel 1: Belgische positie in de Wereldbankgroep

Organisatie	Datum lidmaatschap	Stemgewicht (% van het totaal)
IBWO	27 December 1945	1,81
IOA	2 July 1964	1,16
IFM	27 December 1956	2,11
MAI	18 September 1992	1,79
ICRI	26 September 1970	

4 Wereldbankgroep – lange termijnvisie en strategische thema's

De huidige **langetermijnvisie** van de Wereldbankgroep (en haar president Robert Zoellick) benadrukt dat ze een **inclusieve en duurzame globalisatie** wil promoten en ondersteunen teneinde de armoede te bestrijden, economische groei te bevorderen met voldoende aandacht voor het milieu, en individuele mogelijkheden en hoop te bewerkstelligen.

De volgende zes **strategische prioriteiten** ondersteunen die langetermijnvisie en bepalen de toekomstige rol van de Wereldbank:

1. **Armste landen** – de armoede en economische groei bevorderen in de armste landen, voornamelijk in Afrika (met extra aandacht voor landbouw en de uitbouw van infrastructuurvoorzieningen ³);
2. **Fragiele Staten** – voldoende aandacht besteden aan de specifieke uitdagingen van fragiele en post-conflictlanden die nood hebben aan meer flexibele oplossingen die kunnen werken in moeilijke omstandigheden;
3. **Middeninkomenslanden** – een competitief menu van ontwikkelingsoplossingen voor middeninkomenslanden uitbouwen, met name de financiering en dienstverlening die, gezien de diversiteit van middeninkomenslanden, op maat van de klant gemaakt is;
4. **Globale Publieke Goederen** – een actievere rol spelen op het vlak van belangrijke ontwikkelingskwesties die over de nationale grenzen heen stijgen (bv. op het vlak van: het milieu, en dan vooral klimaatverandering; overdraagbare ziektes, zoals HIV/AIDS en malaria; de voorkoming en oplossing van crises in internationale financiële systemen; de promotie van een open multilateraal handelssysteem);
5. **Arabische Wereld** – samenwerken met de donorpartners teneinde de ontwikkeling van en kansen in de Arabische wereld te versterken (bv. door middel van de uitbouw van een goed en transparant overheidsbeleid, voorziening van sociale diensten en de groei van de privésector);
6. **Kennis en Leren** – op een relevante en tijdige manier kennis en leermogelijkheden verstrekken teneinde de ontwikkeling in landen te versterken (door middel van conferenties, analyses, data, rapporten en het internet).

3 Het betreft onder andere de uitbouw van elektriciteits- en watervoorzieningen, wegen en informatie- en communicatietechnologie.

Tabel 2: Belgische bijdragen aan IOA, HIPC, MDRI en een aantal trustfondsen

Titre	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Belgian Poverty Reduction Partnership	1.000.000	2.000.000	2.925.000		2.220.000	2.450.000
Fast Track Initiative (Education)	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
World Bank Institute (Bonne gouvernance)		600.000	400.000			
Water and Sanitation Program	400.000	400.000				
Development Market Place					100.000	
Conférence ABCDE	400.000					
Assistance technique multilatérale	200.000					
Programmes bilatéraux (D1)	6.658.582	4.000.000	500.004	2.500.000	1.000.000	
Programmes spéciaux (D2)			4.000.000	4.000.000	2.000.000	2.000.000
Programmes Prévention de conflit (S3.1.)				500.000		
Reconstitution IDA	74.166.667	148.333.333	74.000.000	74.000.000	171.000.000	98.383.000
MDRI IDA				4.330.000	5.750.000	5.810.000
HIPC						
IDA			7.230.000	7.230.000	7.240.000	7.807.000
Arriérés						
Banques multilatérales					5.426.782	
Banque Mondiale (Total)	83.825.249	156.333.333	90.055.004	93.560.000	195.736.782	117.450.000

Bron: DGOS

5

Een aantal recente ontwikkelingsparadigma's en de belangrijkste aanpassingen van het beleid door de Wereldbankgroep sinds het midden van de jaren negentig

In het midden de jaren '90 werd armoedebestrijding als een belangrijke doelstelling door de Wereldbank herbevestigd. De herdefiniëring van de missie van de instelling, de gewijzigde globale economische situatie en het belang dat de begunstigde landen hechten aan de toe-eigening van de ontwikkelingsactiviteiten en de ontwikkeling van hun behoeften, het toegenomen belang van de civiele maatschappij, hebben de toenmalige Voorzitter van de Bank, de heer Wolfensohn, aangemoedigd om de rol van de instelling te herzien en een Strategisch Pact (Strategic Compact) te lanceren.

Gedurende de beginperiode van de jaren '90 stelde men een evolutie vast van het ontwikkelingsparadigma en zag de Bank zich genoodzaakt om een drastische hervorming door te voeren teneinde de leiderschapsrol van de instelling te waarborgen. De directie identificeerde 6 principes die het vernieuwingsproces moesten sturen:

- ▶ Selectiviteit;
- ▶ Partnerschap;
- ▶ Klantfocus;
- ▶ Resultaatgerichtheid;
- ▶ Efficiëntie;
- ▶ Financiële integriteit.

Dit verregaand hervormingsplan moest resulteren in een instelling, die op een efficiëntere manier haar rol van armoedebestrijding kan vervullen en die beter kan inspelen op de behoeften en noden van haar cliënten, alsook beter kan beantwoorden aan de opportuniteiten geboden door de globale ontwikkelingen.

Tijdens de uitvoering van het Pact heeft de Bank in de jaren '90 af te rekenen gehad met andere uitdagingen, waaronder de financiële crisis in Azië, conflicten, natuurrampen, de schuldproblematiek van de armste ontwikkelingslanden ..., die op hun beurt geleid hebben tot complementaire initiatieven, zoals de armoedebestrijdingsstrategiedocumenten (zie rubriek 5.1.), de HIPC en MDRI schuldkwijtscheldingsinitiatieven (zie rubriek 5.2.).

5.1 Armoedebestrijdingsstrategieën

Teneinde de armoedebestrijding op een efficiëntere manier aan te pakken, werd in 1999 door het IMF en de Wereldbank de armoedebestrijdingsstrategie of “Poverty Reduction Strategy Paper” (PRSP) benadering gelanceerd, die geresulteerd heeft in een coherente strategie voor armoedebestrijding in lage inkomenslanden, gebaseerd op de prioriteiten geformuleerd door de landen. De invoering van de PRSPs hield ook een erkenning in van het belang die de Bretton Woods instellingen hechten aan het eigenaarschap van het ontwikkelingsbeleid door de landen. Deze armoedebestrijdingsdocumenten hebben als doelstelling de nationale acties terzake af te stemmen op de acties van de donoren met als doelstelling de ontwikkelingsresultaten te evalueren in de context van de zogenaamde millenniumontwikkelingsdoelstellingen, die als hoofddoel hebben de armoede in de wereld te halveren tegen het jaar 2015. De PRSPs dienen bovendien als operationele basis voor de verstrekking van concessionele leningen door de Bank en het Fonds en voor schuldverlichting in het kader van de HIPC- en MRDI-schuldverlichtingsinitiatieven.

De PRSP benadering wordt gekenmerkt door 5 **principes**:

- ▶ Leiderschap door het ontvangende land: het nationale eigenaarschap van de strategieën wordt bevorderd door een brede deelname van de civiele maatschappij;
- ▶ Klemtoon op ontwikkelingsresultaten;
- ▶ Een coherente benadering waarbij rekening gehouden wordt met de multidimensionale aard van armoede;
- ▶ Het vormen van partnerschappen met regeringen, parlementen, ngo’s, donoren, enz.;
- ▶ Gebaseerd op een langetermijnperspectief.

De **structuur** van een PRSP bestaat doorgaans uit de volgende hoofdstukken: een analyse van de armoede in een land, opsomming en verduidelijking van de prioriteiten (cfr. Overheidsprogramma), kostenraming, monitoring en evaluatiesysteem, en uitvoeringkader.

Enkele belangrijke **lessen** kunnen getrokken worden met betrekking tot de tot nu toe opgedane ervaringen met de uitvoering van de PRSP’s:

- ▶ Noodzaak aan een realistische macro-economisch kader en beter afgestemd op de nationale strategieën en begrotingen;
- ▶ Steunverlening van de donoren beter afstemmen op de nationale cycli;

- ▶ Versterking van de controle op de uitgavenstromen;
- ▶ Nauwere samenwerking met andere donoren teneinde de efficiëntie en doeltreffendheid van de hulpstromen te bevorderen.

5.2 De schuldproblematiek van de armste landen

5.2.1 Heavily Indebted Poor Countries-initiatief (HIPC)

In september 1996 lanceerde het IMF samen met de Wereldbank het HIPC-initiatief, met als doel bij te dragen tot het verlichten van de schuldenlast van de armste landen die inspanningen tot hervormingen leveren en zich tot een programma van armoedebestrijding engageren. Het gaat om een gecoördineerd initiatief van alle schuldeisers (multilaterale en bilaterale, officiële en commerciële). De doelgroep zijn die landen wiens schuldenlast na alle andere mogelijke steunverlening nog steeds als onhoudbaar wordt beschouwd.

Om in aanmerking te komen voor schuldverlichting in het kader van het HIPC-initiatief, moet een land aan drie **criteria** voldoen ⁽⁴⁾:

1. Een *armoedecriterium*: het per capita inkomen moet lager zijn een bepaald bedrag en het land moet in aanmerking komen voor concessionele IMF-leningen (Poverty Reduction & Growth Facility) en voor leningen van de IDA (International Development Association) van de Wereldbank.
2. *Goed economisch beheer*: de kandidaat moet met goed resultaat een structureel aanpassingsprogramma uitvoeren, met steun van het IMF en de Wereldbank. Op deze wijze wordt de efficiënte aanwending van de steun gewaarborgd.
3. Het *schulden criterium*: de schuldenlast moet, volgens bepaalde concrete ratio's, als onhoudbaar worden beschouwd.

Omdat het ritme van schuldverlichting te traag verliep en omdat er aanvankelijk te weinig landen in aanmerking kwamen, werden de criteria en voorwaarden in de loop van de afgelopen jaren stelselmatig versoepeld. Een 40-tal landen komen nu in aanmerking voor het HIPC-initiatief.

In de **praktijk** functioneert het HIPC-initiatief als volgt.

⁴ Omdat ze herhaaldelijk werden aangepast, worden in deze syllabus geen concrete cijfers geplakt op deze criteria.

Eerste fase

Om in aanmerking te komen voor hulp moet een land een door het IMF en de Wereldbank gesteund hervormingsprogramma opstellen en gedurende 3 jaar respecteren. Gedurende die periode ontvangt het land de traditionele concessionele hulp van alle relevante donoren en multilaterale instellingen, evenals schuldverlichting van bilaterale schuldeisers.

Aan het einde van de eerste fase wordt de externe schuldsituatie van het land geanalyseerd en wordt nagegaan of het land voldoet aan de voorwaarden om van het HIPC-initiatief te kunnen genieten. Dit is het zogenaamde “beslissingspunt” (“decision point”): de Executive Boards van het IMF en de Wereldbank beslissen of een land in aanmerking komt voor HIPC-hulp of niet. Indien het antwoord positief is, zal de internationale gemeenschap voldoende steun verlenen tot het einde van de tweede fase. Doorgaans zullen een aantal financiële instellingen waaronder de IOA, reeds een tussentijdse schuldverlichting toepassen

Tweede fase

Na de positieve beslissing van het IMF en de Wereldbank aan het einde van de eerste fase, moet het land in kwestie verder bewijzen een gezond beleid te kunnen voeren en aan een aantal voorwaarden voldoen. In overleg met het betrokken land wordt een programma afgesproken dat moet leiden tot structurele hervormingen, macro-economische stabiliteit en de implementatie van een strategie gericht op de vermindering van de armoede, in samenspraak met brede lagen van wat men noemt de civiele maatschappij. Dit proces leidt naar het zogenaamde “completion point” (voltooiingspunt), het punt waarop het IMF en de Wereldbank een definitieve beslissing nemen over het verlenen van HIPC-steun. Omdat er geen vaste termijn werd gekleefd op de duur van deze tweede fase, spreekt men van een “floating completion point”.

Als de beslissing van het IMF en de Wereldbank aan het einde van deze tweede fase positief is, komt het land in aanmerking voor HIPC-steun, wat betekent :

- ▶ bilaterale en commerciële schuldeisers verminderen hun vorderingen (dit kan gaan tot 90 % van de totale uitstaande vorderingen);
- ▶ schuldverlichting door de multilaterale instellingen (IMF, Wereldbank, andere multilaterale instellingen), tot een niveau dat de resterende schuldenlast voor het land houdbaar maakt.

De schulden die in aanmerking komen voor schuldverlichting zijn de externe publieke en door de overheid gegarandeerde schulden op het moment van het

beslissingspunt. Het verminderingpercentage wordt zodanig bepaald dat de schuldratio's niet meer overschreden worden.

5.2.2 Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI)

Het MDRI-schuldverlichtingsinitiatief heeft tot doel alle in aanmerking komende schuldvorderingen van vier multilaterale instellingen op een aantal landen met een laag inkomen kwijt te schelden, om deze landen op weg te helpen naar de millenniumontwikkelingsdoelstellingen (MOD) van de Verenigde Naties. Deze hebben als hoofdobjectief tegen 2015 het aantal mensen dat in extreme armoede leeft te halveren.

Waaruit bestaat het multilaterale schuldverlichtingsinitiatief

In juni 2005 stelde de Groep van de 8 grootste geïndustrialiseerde landen (G8) voor dat vier multilaterale instellingen, het IMF, de Internationale Ontwikkelingsassociatie van de Wereldbank, het Afrikaanse Ontwikkelingsfonds en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, al hun schuldvorderingen zouden laten vallen tegenover de landen die het HIPC-voltooiingspunt hebben bereikt of zullen bereiken in het kader van het HIPC-initiatief van het IMF en de Wereldbank. Het HIPC-initiatief veronderstelt een gecoördineerde actie van de multilaterale organisaties en de lidstaten om de schuldenlast van de meest met schulden bezwaarde landen tot draagbare proporties terug te brengen. Het MDRI gaat verder, aangezien het een volledige schuldkwijtschelding beoogt voor de betrokken landen om meer middelen vrij te maken voor het bereiken van de MOD.

Toepassing van het multilaterale schuldverlichtingsinitiatief

Hoewel het MDRI een gemeenschappelijk initiatief is van de vier internationale financiële instellingen, behoort de bevoegdheid tot toekenning van de schuldverlichting uiteindelijk bij elke instelling afzonderlijk en het toepassingsgebied en de modaliteiten kunnen verschillen van instelling tot instelling.

De schuldverlichting in het kader van het MDRI slaat op alle vorderingen van het IMF, de IOA, Afrikaanse Ontwikkelingsbank en Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank die tot een bepaalde einddatum nog uitstaan op de dag waarop het land in kwestie toegang wordt verleend tot de schuldverlichting. Alle landen die het voltooiingspunt van het HIPC-initiatief bereiken en die op het einde van 2003 (voor IMF, Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank en Afrikaans Ontwikkelingsbank is dit eind 2004) een schuld hadden uitstaan bij de IOA, komen in aanmerking voor het MDRI. Er is geen schuldverlichting voorzien voor IOA-schulden aangegaan na 1 januari 2004, noch een terugstorting van betalingen die na die datum werden gedaan.

De diensten van het IMF en Wereldbank bepalen of de landen die krachtens bovenvermelde criteria in aanmerking komen ook daadwerkelijk van de MDRI-schuldverlichting kunnen genieten. Daartoe moeten de Raden van Bestuur vaststellen dat de betrokken landen geen achterstallige verplichtingen hebben bij het IMF en Wereldbank en dat ze een positieve balans kunnen voorleggen op drie domeinen : (1) het macro-economisch beleid; (2) de toepassing van een strategie voor de bestrijding van de armoede en (3) het beheer van de openbare financiën.

5.2.3 Totale kosten van de schuldverlichting en een stand van zaken

Sinds het ontstaan van het HIPC-initiatief in 1996 en het MDRI in 2006 tot 30 juni 2009 heeft IOA reeds voor een totale som van 43,5 miljard aan openstaande schulden verminderd, waarbij het HIPC-gedeelte 13,2 miljard USD en het MDRI-gedeelte 30,3 miljard USD bedragen. De IOA-donoren hebben zich akkoord verklaard IOA te compenseren voor de kosten van de niet-gerealiseerde terugbetalingen ten gevolge van die schuldverlichtingsoperaties. Zij verstrekken die compensaties aan IOA in het kader van de IOA-heraanvullingsrondes.

Sinds juni 2009 hebben reeds 26 HIPC-landen het voltooiingspunt bereikt en van een definitieve schuldverlichting kunnen genieten. De resterende 14 HIPC-landen zullen hier ook voor in aanmerking op het moment dat ze het voltooiingspunt bereiken.

5.2.4 Schuldhoudbaarheidsraamwerk (Debt Sustainability Framework)

Lage inkomenslanden hebben dikwijls te kampen gehad met hoge externe schulden. Deze schuldenlasten zijn nu in belangrijke mate verminderd dankzij de internationale schuldverlichtingsinitiatieven (HIPC – MDRI). Het IMF en de Wereldbank hebben in april 2005 een kader, met name het ‘Debt Sustainability Framework’ (DSF), ontwikkeld teneinde donoren en landen bij te staan in het mobiliseren van financiële middelen ter ondersteuning van de hervormingsprogramma’s van lage inkomenslanden waarbij erop wordt toegezien dat de externe schuldgraad van deze landen onder controle gehouden wordt. Daartoe worden op geregelde tijdstippen zogenaamde schuldduurzaamheidsanalyses uitgevoerd. Men baseert zich onder andere op een aantal schuldindicatoren om het risico op ‘external debt distress’ van een land te bepalen. Men evalueert niet enkel de buitenlandse schuld, maar eveneens de binnenlandse publieke schuld.

Volgende belangrijke **doelstellingen** van de DSF kunnen onderscheiden worden:

- ▶ De ontleningsbeslissingen door de lage inkomenslanden dienen rekening te houden met de huidige en toekomstige terugbetalingscapaciteit;
- ▶ Financiering verstrekt door schuldeisers moet kaderen binnen de te leveren inspanningen om de millennium ontwikkelingsdoelstellingen te bereiken en in overeenstemming zijn met lange termijn schuldduurzaamheid;
- ▶ De Wereldbank en het IMF dienen hun evaluaties inzake schuldgraad en hun daaruit voortvloeiende adviezen te versterken;
- ▶ Het raamwerk moet toelaten potentiële problemen in een vroeg stadium op te sporen waardoor preventief optreden mogelijk wordt.

De DSF is belangrijk voor de Bretton Woods instellingen vanuit het macro-economisch oogpunt als voor het waarborgen van de duurzaamheid van het fiscaal en schuldbeleid in de lage inkomenslanden. De desbetreffende schuldanalyses bepalen de toegang tot de financiering van het IMF en worden gebruikt door IOA bij het bepalen van de verhouding giften versus kredieten. Landen die een hoog schuldrisico hebben, zoals bv. DR Congo en Burundi, zullen bijgevolg aanspraak kunnen maken op een groter aandeel aan giften vanwege de Internationale Ontwikkelingsassociatie. Dit heeft evenwel voor gevolg dat die groep van landen beperkingen opgelegd worden met betrekking tot het aangaan van schulden, die concessioneel moeten zijn, opdat die landen niet terug in een onhoudbare schuldsituatie zouden belanden.

De doeltreffendheid van de DSF in het vermijden van buitensporige schuldenaanslagen, hangt af van een ruimer gebruik van dit raamwerk door de diverse schuldenaars en schuldeisers.

5.3 Doeltreffendheid van de hulp : van Parijs tot Accra

De jongste jaren worden gekenmerkt door een drastische verhoging van de officiële ontwikkelingshulp. Het verdubbelde tussen 2000 en 2007 van 53 miljard tot 103 miljard USD. Deze wordt terbeschikking gesteld van de ontwikkelingslanden door een groeiend aantal donoren die gebruik maken van een brede waaier aan kanalen en instrumenten. De internationale gemeenschap erkent dat deze fragmentatie in de hulpverlening bijdraagt tot een verhoging van de transactiekosten, een verzwakte verantwoordelijkheid en verminderd eigenaarschap van alle ontwikkelingspartners en overbelast bovendien de institutionele capaciteit in de ontwikkelingslanden. Bijgevolg dient een antwoord te worden gezocht teneinde de hulpverlening efficiënter en doeltreffender te laten geschieden.

Vandaar dat in 2005 te Parijs de zogenaamde “Paris Declaration on Aid Effectiveness” werd aangenomen. Deze Verklaring, die door de internationale donorgemeenschap aanvaard werd, heeft als belangrijkste doelstelling een wijziging te bewerkstelligen in de verhouding tussen donoren en ontvangende landen en om de ontwikkelingslanden meer initiatief te laten nemen in de uitvoering van hun eigen ontwikkelingsstrategieën. De Verklaring heeft twee belangrijke kenmerken:

Ten eerste stelt het vijf **principes** naar voor die moeten toelaten de internationale hulparchitectuur te hervormen:

- ▶ *Eigenaarschap*: ontwikkelingslanden zijn verantwoordelijk voor de formulering van hun ontwikkelingsprogramma's. Daartoe dienen ze hun institutioneel kader te verbeteren en corruptie te bestrijden;
- ▶ *Alignering*: donorlanden moeten hun hulpverlening beter afstemmen op de doelstellingen van de ontwikkelingslanden en meer gebruik maken van de lokale systemen;
- ▶ *Harmonisatie*: donorlanden moeten hun acties meer coördineren, hun procedures toegankelijker maken en meer informatie onder elkaar uitwisselen teneinde duplicatie zoveel mogelijk te vermijden;
- ▶ *Resultaatbeheer*: ontwikkelingslanden en donorlanden dienen meer de nadruk te leggen op het bereiken van ontwikkelingsresultaten;
- ▶ *Wederzijdse verantwoordelijkheid*: Zowel de donoren als de ontwikkelingslanden zijn verantwoordelijk voor het beheer van de ontwikkelingsresultaten.

Ten tweede formuleert de Verklaring 12 **kwantitatieve performantiedoelstellingen** (zie onderstaande tabel), die tegen het jaar 2010 bereikt moeten worden en die de internationale donorgemeenschap de mogelijkheid biedt om op geregelde tijdstippen vooruitgang in deze belangrijke agenda te evalueren. De laatste keer gebeurde dit in Accra (Ghana) in september 2008.

De Wereldbank vervult een belangrijke rol in deze agenda. Hieronder worden enkele prioriteiten opgesomd:

- ▶ Eigenaarschap van de ontwikkelingslanden over hun ontwikkelingsbeleid;
- ▶ Toenemend gebruik van de landensystemen;
- ▶ Nadruk op fragiele en post-conflictlanden;
- ▶ Resultaatbeheer verbeteren;

- ▶ Integratie van niet-traditionele donoren en fondsen bevorderen;
- ▶ Verbeteren van transparantie, goed beheer en verantwoordelijkheid.

Tabel 3: Paris Declaration Indicators of Progress

	Indicators
Ownership	1 National development strategies
Alignment	2 Quality of country systems
	3 Alignment: aid is on budget
Harmonisation	4 Coordinated support for capacity building
	5 Use of country systems
	6 Parallel Project Implementation Units
	7 In-year predictability of aid
Managing for results	8 Aid is untied
	9 Programme-based approaches
	10 Joint missions & analytic work
Mutual accountability	11 Results-oriented frameworks
	12 Review of mutual performance

5.4 Conditionaliteit

Conditionaliteit wordt doorgaans gebruikt door het IMF, de Wereldbank, andere ontwikkelingsbanken of een donorland met betrekking tot leningen, schuldverlichting en financiële hulpverlening. Conditionaliteit kan betrekkelijk non-controversiële vereisten inhouden teneinde de hulpeffectiviteit te bevorderen zoals economische soberheidsmaatregelen of de privatisering van belangrijke publieke diensten, die sterke politieke tegenstand in het ontvangende land kunnen veroorzaken. Conditionaliteit kan slaan op acties, resultaten of processen.

In de late jaren negentig hebben de Bank en het IMF beslist om conditionaliteit te stroomlijnen naar aanleiding van de waargenomen toename ervan tengevolge de schuldcrisis en tengevolge de ontevredenheid over de effectiviteit waarmee steunverlening door beide instellingen verstrekt werd. Deze inspanning om conditionaliteit te stroomlijnen omvatte het beperken van het aantal program-mavoorwaarden terwijl hun focus versterkt werden. Voor de Bank betekende dit een meer flexibele en responsieve benadering in het bespreken van alternatieven met de cliënt-landen, opdat een lichtere conditionaliteit zou leiden tot betere ontwikkelingsresultaten. De verwachting was dat gestroomlijnde conditionaliteit zou resulteren in een groter eigenaarschap van de hervormingsprogramma's, wat op zijn beurt zou leiden tot minder beleidsomkeringen en een meer duurzame uitvoering. Deze verandering kwam ook tegemoet aan de behoefte voor een benadering op maat gesneden van de landen betreffende het ontwerp en opvolging van hervormingen van de tweede generatie, en aan het leveren van duurzame institutionele ontwikkeling.

De Raden van Beheer en directie van beide instellingen hebben hieromtrent duidelijke signalen gestuurd door de nadruk te leggen op eigenaarschap, terwijl het aantal en de inhoud van de voorwaarden van nabij opgevolgd werden. Aldus wijzigde het concept van conditionaliteit op een graduele manier, waardoor de controle van de instellingen op de effectiviteit van de door hen verleende steunverlening meer de klemtoon ging leggen op de kwaliteit en de geschiktheid van beleidsacties, weg van de nadruk op het aantal van de uit te voeren maatregelen. Binnen dit raamwerk hebben zowel de Bank als het IMF getracht om meer intensief te focussen op hun respectievelijke expertisedomeinen, waardoor de overlapping van conditionaliteiten beperkt werd.

Gedurende 2007 heeft de Wereldbank de laatste ervaringen met conditionaliteit in ontwikkelingsbeleidsleningen beoordeeld op basis van een alomvattende evaluatie van alle goedgekeurde operaties tijdens het boekjaar 2007. Het rapport werd door de Raad van Beheer besproken in december 2007. Het stelde ook op een reeks van consultaties in acht IDA-landen tijdens de periode van juli-september 2007. Het rapport van 2007 bevestigt dat de steun door de Bank de goede praktijken inzake conditionaliteitsprincipes grotendeels respecteert. In het bijzonder levert het document het bewijs van eigenaarschap van de door de Bank ondersteunde programma's door de autoriteiten, inclusief politiek gevoelige hervormingen. Vooruitgang werd eveneens geboekt in andere domeinen: (a) gevoelige hervormingen worden zelden doorgevoerd in fragiele omgevingen en enkel wanneer er voldoende bewijs is van eigenaarschap; (b) het gebruik van procesconditionaliteiten is zeldzaam; (c) het volume aan conditionaliteiten werd drastisch verminderd; (d) in vele landen werkt de Bank nauw samen met financiële partners om begrotingssteun te harmoniseren op basis van de budgetcycli van de ontvangende landen; (e) de Bank heeft een sterke "track record" inzake de voorspelbaarheid van begrotingshulp; en (f) het resultaatkader werd versterkt door het meer systematisch gebruik van basisindicatoren.

Vrijwaringsmaatregelen ("safeguards") hebben betrekking op een specifieke categorie van conditionaliteit, welke de Wereldbank ontwikkeld heeft om het personeel te helpen in de bevordering van duurzame ontwikkelingsbenaderingen op sociaal en milieuvlak, alsook door ervoor te zorgen dat de operaties van de Bank geen schade berokkenen aan mens en milieu. De Bank heeft een vrijwaringsbeleid ontwikkeld inzake milieu-evaluaties, culturele identiteit, bosbouw, inheemse volkeren, internationale waterwegen, onvrijwillige hervestiging, enz. Deze maatregelen dienen nauwgezet nageleefd te worden. Tijdens de uitvoering van een project kunnen belangengroepen (vertegenwoordigers van de lokale bevolking of lokale ngo's) klacht indienen bij het "Inspection Panel", hetgeen door de raad van Bestuur is gecreëerd. Dit Panel stelt vervolgens een onderzoek in. Het onderzoeksrapport bevat doorgaans aanbevelingen die de Bank dient op te volgen. Dit wordt samen met het antwoord van het management door de Raad van Bestuur besproken. Doorgaans lobbyen lokale en internationale ngo's bij de Bestuurders opdat de Bank de nodige corrigerende maatregelen zou nemen.

5.5 Governance & Anti-Corruption Strategy

De Wereldbankgroep is het leidende donoragentschap dat financiële steun en advies verstrekt om het beheer van de openbare sector in ontwikkelingslanden te verbeteren. De Bank helpt onder andere ontwikkelingslanden hun anti-corruptiebeleid en overheidsbeleid uit te bouwen en te verbeteren d.m.v. programma's en projecten ter ondersteuning van het openbaar financieel beheer, verbetering van de belasting- en douaneadministratie, ondersteuning van wetmatig en juridische hervormingen, ondersteuning van de strijd tegen corruptie in openbare aanbestedingen en ondersteuning van lokale en centrale overheden in het verlenen van sociale diensten en in het doeltreffender reguleren van de economie.

Reeds onder impuls van James Wolfensohn (dit is de toenmalige voorzitter die tijdens het Ontwikkelingscomite en Jaarvergaderingen van 1996 voor de eerste keer publiekelijk het "C"-woord – van corruptie – uitsprak) heeft de Wereldbank in 2001 het **Department voor Institutionele Integriteit** (INT) opgericht, dat aantijgingen van fraude en corruptie (binnen en buiten de Bank) onderzoekt in het kader van projecten of programma's die door de Bank gefinancierd worden. Sinds haar ontstaan in 2001 heeft INT bijna 3.000 zaken onderzocht hetgeen geleid heeft tot het uitsluiten van 343 ondernemingen en personen van deelname aan een offerte in het kader van een openbare aanbesteding waaraan financiering door de Wereldbank verbonden is. De namen van de gesanctioneerde ondernemingen en personen worden expliciet op de website van de Wereldbank vermeld en de uitsluiting kan van een aantal jaren tot zelfs op permanente basis variëren.

Onder impuls van de toenmalige voorzitter Paul Wolfowitz werd een vernieuwde **Governance & Anti-Corruptiestrategie** ⁽⁵⁾ (GAC-strategie) in het voorjaar van 2007 door de Raad van Bestuur goedgekeurd en door de Gouverneurs onderschreven, na uitvoerige consultaties met multilaterale en bilaterale donorpartners, vertegenwoordigers van de privésector en ngo's. Deze transversale strategie maakt integraal deel uit van het streven van de Wereldbank om de armoede te bestrijden en economische groei te bevorderen.

De GAC-strategie legt de nadruk op **drie pijlers**:

1. het **landenniveau** – het versterken van de capaciteit van landen om capabele, transparante en verantwoordelijke openbare diensten, instellingen en systemen uit te bouwen, via de Country Assistance Strategy (cf. supra: rubriek 2.1.4.1.);

5 **Governance** (d.w.z. een goed beleid) duidt op de manier waarop publieke instellingen, ambtenaren en politici de autoriteit bekomen en uitoefenen om het overheidsbeleid vorm te geven en publieke goederen en diensten aan te bieden. **Corruptie** is het gevolg van een slecht beleid, hetgeen gepaard gaat met het misbruik van macht om zichzelf te verrijken.

2. het **projectniveau** – het minimaliseren van het risico op corruptie in projecten die door de Wereldbank gefinancierd worden door tijdens de projectidentificatie en -voorbereiding de corruptieproblematiek in een land beter in te schatten, door aantijgingen van fraude en corruptie meer gedreven te onderzoeken, en projectmonitoring en -overzicht te versterken;
3. het **wereldomvattende/internationale niveau** – het uitbreiden van partnerschappen met multilaterale en bilaterale ontwikkelingsinstellingen, ngo's, privésector, en andere actoren die zich met de corruptieproblematiek bezighouden. De Wereldbank neemt actief deel aan internationale initiatieven zoals de OECD Convention on Combatting Bribery of Foreign Public Officials (1997), Convention Against Corruption Treaty (2003), Extractive Industries Transparency Initiative (2002), enz.

Daar waar voorzitter Wolfowitz volgens zijn critici – en hij had er vele zowel binnen als buiten de organisatie – eerder een te grote nadruk legde op anti-corruptie en een goed beleid, is de huidige voorzitter Zoellick, ondanks de druk van het Amerikaans Congres, eerder pragmatischer ingesteld.

5.6 Voice & Participation – Meer inspraak voor de ontwikkelingslanden

Sinds haar ontstaan in 1944 is de aandeelhoudersstructuur van de Wereldbank niet wezenlijk veranderd, ondanks het feit dat de economie van sommige ontwikkelingslanden op mondiaal vlak nu veel zwaarder dan toen doorweegt. Het zijn vooral de zogenaamde BRIC-landen (met name Brazilië, China, Indië en Rusland) die op internationale fora toenemende druk uitoefenen om meer stemgewicht te krijgen. Volgens die landen zijn de kleinere industrielanden die in 1944 economische zwaargewichten waren (zoals België, Denemarken, Nederland, enz.), nu oververtegenwoordigd in de Raad van Bestuur en hebben die in verhouding tot hun huidig aandeel in de wereldeconomie teveel stemmen.

De internationaal goedgekeurde Monterrey Consensus (d.d. 2002 – onder de auspiciën van de VN) spoort de Wereldbank en het IMF aan om de ontwikkelingslanden en transitielanden een grotere vertegenwoordiging in het beleid van die instellingen te geven, temeer omdat die instellingen de ontwikkelingsbehoeften en -bekommernissen van die landen aanpakken.

Na een goede vijf jaar van voorbereidende besprekingen, heeft de Raad van Beheer van de Wereldbank op 25 november 2008 uiteindelijk een aantal maatregelen goedgekeurd die het stemgewicht en beslissingsmacht ("Voice & Participation") van ontwikkelings- en transitielanden binnen de Internationale Bank

voor Wederopbouw en Ontwikkeling (IBWO) zou moeten verhogen. De Beheerders stelden aan de Gouverneurs voor in een **eerste fase** de volgende drie **hervormingsmaatregelen** te nemen:

1. **Stijging van het aantal basisstemmen per aandeelhouder** – wijziging van de ‘Articles of Agreement’ van de Wereldbank zodanig dat het aandeel basisstemmen in het totaal aantal IBWO-stemmen zal verhogen naar 5.55 % (in plaats van de huidige 2,86 %). Het gegarandeerd aantal basisstemmen per aandeelhouders bedraagt momenteel 250 stuks;
2. **Allocatie van aandelen** – uitzonderlijke toekenning van maximaal 7.117 aandelen aan een aantal ontwikkelings- en transitielanden (met name aan 16 grotere aandeelhouders – cfr. resolutie B.1) die aan belang zullen inboeten in het geval men de voorgestelde verhoging van de basisstemmen gaat doorvoeren;
3. **Stijging van het aantal verkozen Beheerders** – toevoeging van een additionele gekozen Beheerder aan de Raad van Beheer zodanig dat de landen van SubSaharaans Afrika (met name 46 landen) vertegenwoordigd zullen worden door drie in plaats van (de huidige) twee Beheerders. Hierdoor zou de Raad 25 (in plaats van de huidige 24) Beheerders tellen.

Er werd tevens beslist ten laatste tegen de Jaarvergaderingen van 2010 een bijkomend pakket met meer ingrijpende herzieningen van het IBWO-aandeelhouderschap te bekijken, en tegen de daaropvolgende Lentevergadering goed te keuren. Ook heeft men beslist om tegen dan een herziening van het aandeelhouderschap van de Internationale Financieringsmaatschappij (IFM) te bestuderen en gelijkaardige maatregelen voor te stellen. Het doel van die herschikkingen is dat de verdeling van de aandelen en stemgewicht op een meer dynamische wijze de veranderende verhoudingen in de wereldeconomie weerspiegelen.

Het resultaat van dit pakket mag dan op het eerste zicht niet spectaculair zijn – de nettoverhoging van het stemgewicht van de opkomende economieën en de ontwikkelingslanden bedraagt ongeveer 1,4 % (van 42,6 % naar 44 %). Belangrijk is dat dit resultaat tot stand kwam in onderling overleg en dat het een volgende stap is in een proces. In het verleden werden immers reeds een aantal institutionele hervormingen doorgevoerd, met name een grotere vertegenwoordiging van burgers van opkomende economieën en de ontwikkelingslanden in het senior management van de Wereldbankgroep, meer inspraak van klanten bij de opmaak van landenstrategieën, een grotere decentralisatie van staf, enz. Bovendien moet het volgende nog benadrukt worden. Indien de opkomende en ontwikkelingslanden zich inschrijven op de nog niet-ingeschreven IOA-aandelen, zou die groep van landen een stemgewicht van 48,3 % in de IOA kunnen realiseren, in plaats van de huidige 41,1 %.

De impact van die eerste hervormingsronde voor het IBWO-stemgewicht van België is gering. Het Belgisch stemgewicht zal verminderen van het huidige 1,80 % naar 1,76 %.

Er is tevens overeengekomen dat in een **tweede fase** meer ingrijpende maatregelen zouden genomen worden, zodanig dat de aandelen meer evenredig over ontwikkelde en ontwikkelingslanden verdeeld worden. Tegen de Lentevergaderingen van 2010 moet er namelijk een overeenkomst bereikt worden over een aantal herzieningen met betrekking tot:

- ▶ de criteria voor een herstructurering van de IBWO-aandeelhoudersstructuur: waaronder economisch gewicht; financiële contributies tot het WBG-mandaat (bv. IDA-bijdragen en/of IBWO/IOA-klantenbijdragen), of combinatiesscenario's;
- ▶ het mechanisme voor een wijziging van de IBWO-aandeelhoudersstructuur: waaronder een selectieve kapitaalsverhoging (door de herstructurering van de IBWO-aandeelhoudersstructuur); die al dan niet gecombineerd kan worden met een algemene kapitaalsverhoging; en eventueel een verhoging van het aantal basisstemmen;
- ▶ een aantal aspecten van 'governance'-hervorming: een open en transparant selectieproces van de president en senior management.

Voor de IFM is men overeengekomen gelijkaardige hervormingen aan die van de IBWO door te voeren.

5.7 Klimaatverandering

Diverse toonaangevende rapporten hebben aangetoond dat de problematiek van de klimaatverandering negatieve gevolgen heeft (en verder zal blijven hebben) voor het milieu en als gevolg daarvan miljoenen mensen in een situatie van extreme armoede kan brengen. In 2007 werd in Bali onder de auspiciën van de United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) een overeenkomst afgesloten om, in navolging van de onderhandelingen die tot de Kyoto-akkoorden geleid hebben, een nieuwe reeks klimaatonderhandelingen tussen alle landen op te starten. De "**Bali Roadmap**" die hieruit voortvloeide houdt een aantal beslissingen in, waaronder het "Bali Action Plan", en het is de bedoeling dat het onderhandelingsproces wordt afgehandeld in 2009 op de top in Kopenhagen. Het "Bali Action Plan" bestaat uit de volgende vier pijlers: (1) verlichting (mitigation) van klimaatverandering; (2) aanpassing (adaptation); (3) ontwikkeling en transfer van technologieën; en (4) voorziening van financiële middelen ter ondersteuning van de ontwikkelingslanden.

Sinds een aantal jaren heeft de Wereldbankgroep een belangrijke rol gespeeld op het gebied van klimaatverandering, via:

- ▶ het uitvoeren van projecten door de Global Environment Facility (GEF);
- ▶ het oprichten van het Clean Energy for Development Investment Framework;
- ▶ het ontwikkelen van een aantal vernieuwende initiatieven op het gebied van de koolstofkredietmarkt oftewel Carbon Market (o.a. het Carbon Fund for Europe waartoe de Vlaamse Regering heeft bijgedragen; en het Community Development Carbon Fund waartoe de Waalse regio en het Brussels Gewest hebben bijgedragen) en de facilitatie van de hervorming van de energiesector.

In 2009 heeft de Wereldbankgroep een eigen **klimaatgericht strategisch kader** ontwikkeld dat zijn visie weergeeft over hoe klimaatverandering en ontwikkelingsdoelinden beter geïntegreerd kunnen worden en tegelijkertijd de armoedebestrijding en economische groei niet gecompromitteerd worden. Dit strategisch kader bestaat uit de volgende zes actiepunten:

1. ondersteuning van klimaatgerichte acties in ontwikkelingsprocessen die door de ontwikkelingslanden zelf worden geleid – de Wereldbank zal zijn financiering voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie met gemiddeld 30 % per jaar verhogen gedurende de begrotingsjaren 2009-2011;
2. mobilisering van concessionele financiering (d.w.z. met een giftelement) en vormen van innovatieve financiering;
3. ontwikkeling van innovatieve marktmechanismen (bv. op het gebied van de koolstofkredietmarkt, verzekering tegen risico's ten gevolge van klimaatverandering);
4. stimuleren van investeringen door de privésector die gericht zijn op hernieuwbare energie en energie-efficiëntie;
5. versnelling van de ontwikkeling en transfer van nieuwe technologieën;
6. stimuleren van beleidsonderzoek, kennisontwikkeling en capaciteitsversterking.

In 2009 heeft de Wereldbank twee **klimaatinvesteringsfondsen** opgezet om arme landen te helpen met aanpassing aan klimaatverandering en de vermindering van de negatieve gevolgen van klimaatverandering. Het gaat over twee afzonderlijke fondsen met eigen specifieke doelstellingen, met name het Clean Technology Fund en het Strategic Climate Fund.

5.8 Antwoord vanwege de Wereldgroep op de huidige financiële en economische crisis

De financiële crisis die volgt op de voedsel- en oliecrises, zal leiden tot een verdere verhoging van de armoede. De Wereldbankgroep wil een belangrijke rol spelen door de geaffecteerde landen te helpen de verstoring van lopende ontwikkelingsprogramma's te minimaliseren. Ze is vooral bezorgd over het feit dat, ten gevolge van de crises, overheden minder financiële middelen zullen toekennen aan sociale en infrastructuurprojecten.

De **Wereldbank** zal de nodige begrotingssteun (en in sommige gevallen zelfs betalingsbalanssteun) verstrekken hetgeen een belangrijke rol speelt in het opvullen van budgettaire tekorten en in het optimaliseren van het inkomsten- en uitgavenbeleid. IBWO heeft in het begrotingsjaar 2008 reeds 13,5 miljard USD aan projecten en programma's gefinancierd. IBWO heeft de capaciteit een totaal bedrag van 100 miljard USD toe te zeggen voor de drie begrotingsjaren (2009-2011).

IOA is tevens in een goede positie om lage inkomenslanden te helpen de impact van de financiële crisis aan te pakken. De IOA 15 – heraanvullingsronde voor 2009-2011 – heeft in totaal 42 miljard USD aan nieuwe financiële middelen opgebracht. In december 2008 heeft IOA-Raad beslist om hiervan initieel 2 miljard USD versneld uit te betalen via de IOA **Financial Crisis Response Fast-Track Facility**, zodanig dat de armste landen (voldoende) aandacht kunnen besteden aan sociale vangnetten, infrastructuur, onderwijs en gezondheidszorg. Een ander initiatief dat dateert van mei 2008 betreft de **Global Food Crisis Response Program**. Het betreft een programma ter waarde van 1,2 miljard USD dat snelle en flexibele financiering verstrekt aan de armste landen om de gevolgen van de voedselcrisis op te lossen. Het houdt de financiering in van oplossingen op korte, middenlange en lange termijn, waaronder: voorziening van sociale vangnetten (zoals schoolmaaltijden, voedsel in ruil voor werk, conditionele transfer van geld); verhoging van de landbouwproductie op duurzame wijze; activiteiten die de handelsactiviteiten moeten bevorderen (o.a. verlaging van handelsbelemmeringen en subsidies). Het Global Food Crisis Response Program voorziet in een kader voor samenwerking met andere donorpartners die financiële steun verstrekken. Een ander initiatief betreft het Rapid Social Response Initiative. Bovenstaande initiatieven zijn samengebracht onder de noemer **Vulnerability Financing Facility** (VFF) en hebben tot doel de impact van de crisis op de armste en kwetsbaarste mensen in ontwikkelingslanden te verzachten.

Als antwoord op de financiële crisis heeft ook de IFM een aantal initiatieven onder de noemer **Private Sector Platform** geïntroduceerd:

- ▶ **Uitbreiding van het Global Trade Finance Program** (3 miljard USD waarvan 1,5 miljard USD additioneel): voorziening van garanties in het kader

van handelstransacties aan lokale banken in ontwikkelingslanden om het betalingsrisico te dekken;

- ▶ **Bank Recapitalisation Fund** (3 miljard USD): herkapitalisering van banken in financiële moeilijkheden;
- ▶ **Infrastructure Crisis Facility** (300 miljoen USD voorzien als IFM-inbreng teneinde 1,5 miljard à 10 miljard USD met andere partners te kunnen mobiliseren): deze faciliteit zal ervoor zorgen dat infrastructuurprojecten die met privémiddelen gefinancierd worden, toegang krijgen tot de nodige financiële middelen om de crisis te kunnen doorstaan;
- ▶ **Micro-Finance Liquidity Facility** (150 miljoen USD op een totaal van 500 miljoen USD): in samenwerking met donorpartners, voorziening van financiële middelen aan gezonde financiële instellingen die microleningen verstrekken en die ten gevolge van de crisis financiële tekorten hebben.

Teneinde een betere coördinatie tussen bovenstaande (reeds bestaande en nieuwe) initiatieven te voorzien heeft de Wereldbankgroep daartoe de **Vulnerability Framework** in het leven geroepen, dat bestaat uit de Vulnerability Financing Facility, het Infrastructure Recovery Assets Platform (dat dient als een kader voor het Wereldbankgroep-antwoord m.b.t. infrastructuur op de crisis) en het IFM Private Sector Platform.

5.9 Financiële positie van de Wereldbankgroep – Capital Adequacy

De Internationale Financiële instellingen, waaronder de Wereldbankgroep, spelen een belangrijke rol in de huidige globale economische en financiële crisis door het tijdig verstrekken van voldoende financiële middelen aan midden- en lage-inkomenslanden. Hun rol is essentieel bij de financiering van het grote externe financieringstekort. Deze middelen vervangen in grote mate privémiddelen die tengevolge de economische crisis schaarser geworden zijn. De IBWO voorziet voor de komende drie jaren een leningvolume van om en bij de 100 miljard USD, dit in vergelijking met een jaarlijkse leningenveloppe van ongeveer 15 miljard USD. Ook de financiële steun via het concessionele luik, de IOA, nam toe en werd voor een gedeelte versneld uitbetaald om tegemoet te komen aan de behoeften van de armste ontwikkelingslanden.

Dit anticyclisch beleid vanwege de internationale financiële instellingen heeft zo zijn gevolgen voor hun kapitaalbasis. Hun aandeelhouders onderzoeken momenteel of kapitaalsverhogingen noodzakelijk zijn, teneinde de financiële gezondheid van die instellingen te vrijwaren. Een versterking van de kapitaalbasis zou in ieder geval de katalysatorrol van deze instellingen op middellange

termijn waarborgen en hen toelaten flexibel in te spelen op onvoorziene omstandigheden.

6 Conclusie

De Wereldbankgroep is gedurende haar bestaan veelvuldig bekritiseerd geweest maar heeft daar haar lessen uit getrokken.

De Wereldbank (en ook het IMF) heeft zich vooral sinds de jaren negentig meer opengesteld voor de kritiek vanwege het maatschappelijk middenveld en van haar klanten, en haar beleid terdege aangepast. Critici beschuldigden de Bretton Woodsinstellingen ervan de afbouw van de overheid, de rol van de vrije markt en de liberalisering van de handel in hun conditionaliteit te sterk te benadrukken (cfr. de beleidsaanbevelingen van de “Washington Consensus”). Bovendien vonden zij dat het opleggen en doordrukken van (de vele en soms drastische en moeilijke) voorwaarden voor het bekomen van financiële steun de ontwikkeling van een land belemmerde en de armoedebestrijding eerder tegenwerkte dan ondersteunde. De Wereldbank heeft tijdens de voorbije jaren haar conditionaliteit geëvalueerd en aangepast, waarbij de nadruk nu meer ligt op het eigenaarschap van de klant (zeker in het geval van gevoelige hervormingen), de vermindering van het aantal voorwaarden en resultaatsgerichtheid.

Een ander kritiekpunt vanwege ngo’s op de Wereldbank is dat zij te weinig aandacht heeft voor milieu en sociale rechten. De Bank financiert namelijk ook grote infrastructuurprojecten als stuwdammen en oliepijplijnen, die voor economische groei kunnen zorgen maar tevens schade aan het milieu en het levensomstandigheden van lokale bewoners kunnen toebrengen. De sociale dimensie van armoedebestrijding en de maatschappelijke en milieugevolgen van Wereldbank-projecten krijgen thans veel meer aandacht. Momenteel heeft de Bank een pilootprogramma lopen waarbij de eigen systemen van een land met betrekking tot de vrijwaringsmaatregelen (in de context van leningen) en plaatsing van overheidsopdrachten (“procurement”) worden gebruikt, in plaats van diegene die de Bank oplegt.

Ook heeft men kritiek op de leningspolitiek van de Wereldbank. Volgens critici is de Wereldbank daar in het verleden dikwijls onzorgvuldig mee omgesprongen, door het verstrekken van leningen aan corrupte en onbetrouwbare regimes. Dit heeft onder andere een invloed gehad op het ontstaan van de schuldencrisis van de arme landen. De Bank en het IMF waren echter de drijvende krachten in het tot stand komen van de HIPC- en MDRI-schuldverlichtingsinitiatieven voor de armste landen met een onhoudbare schuld. Na het doorlopen van een hervormingsparcours worden de externe schulden van de HIPC-landen significant verminderd. Hierdoor ontstaat budgettaire ruimte die kan gebruikt worden voor

sociale en andere doeleinden waardoor de armoede in die landen teruggedrongen wordt en de economisch groei gestimuleerd wordt.

Sinds een aantal jaren ijveren ontwikkelingslanden, en in hun kielzog de Niet-Gouvernementele Organisaties (ngo's), voor meer inspraak in het beleid van de Wereldbank (en IMF). Onder impuls van de Raad van Bestuur van de Wereldbank heeft het management een aantal belangrijke institutionele hervormingen doorgevoerd, waaronder: een meer verregaande decentralisatie, grotere diversiteit en grotere betrokkenheid van de ontvangende landen bij het opstellen van hun landenstrategie. Dit heeft ervoor gezorgd dat die landen onrechtstreeks meer inspraak hebben in het beleid van de Wereldbank en de Bank dichterbij de klanten heeft gebracht – vooral dichterbij de armsten. Maar de ontvangende landen, en voornamelijk de BRIC-landen ijveren voor meer inspraak via het verhogen van het stemgewicht. Die landen eisen een aanzienlijke verhoging van het stemgewicht voor de groep van ontwikkelingslanden in de Raad van Bestuur en Gouverneurs met de bedoeling tot een evenwichtiger verdeling van het aandeelhouderschap tussen industrielanden en ontwikkelingslanden te komen. De Wereldbankgroep zit nu in de tweede fase van die hervormingen, waarbij de nadruk ligt op een meer substantiële herverdeling van IBWO- en IMF-aandelen in het voordeel van de groep van ontwikkelingslanden. De hele discussie is vooral gecentreerd op het verwerven van meer stemmen, terwijl de effecten van de belangrijke institutionele hervormingen (cfr. supra) niet uit het oog verloren mogen worden. Die zijn immers essentieel om de instelling sneller en efficiënter te laten inspelen op de gewijzigde economische en sociale omstandigheden.

Mede onder impuls van de Wereldbank, tracht de internationale gemeenschap de bestaande complexiteit van de internationale hulparchitectuur te ontwarren en te verhelpen door meer nadruk te leggen op een betere coördinatie, resultaatsgerichtheid en doeltreffendheid van de ontwikkelingshulp via een aantal internationale initiatieven, zoals: (1) de Verklaring van Parijs; en (2) de Accra-verklaring, die op harmonisatie en afstemming van de ontwikkelingshulp gericht zijn en bovendien de resultaatsgerichtheid optimaliseren. De Monterrey-consensus (cfr. International Conference on Financing for Development) die in 2002 onder impuls van de VN tot stand kwam en die een impuls gaf aan de vermelde internationale initiatieven en tevens de Millenniumdoelstellingen (MDGs) op het voorplan heeft gebracht, speelde een belangrijke rol in het benadrukken van een meer evenredig verdeelde verantwoordelijkheid tussen partners (donoren en ontvangende landen moeten beide hun beloftes nakomen), in het streven naar coördinatie, harmonisatie en resultaatsgerichtheid, en in het mobiliseren van additionele ontwikkelingsmiddelen met als einddoel het behalen van het streefcijfer van 0,7 % van het Bruto Nationaal Inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp door elk donorland. De instellingen die samen de Wereldbankgroep vormen zullen nog meer inspanningen moeten leveren om onderling hun werkzaamheden beter te coördineren, evenals de relaties te versterken met de andere donorphouders rond het ontwikkelingsprogramma van een ontwikkelingsland, gebaseerd op hun respectievelijke comparatieve voordelen. Het is van groot belang dat het werk onderling beter verdeeld wordt en duplicatie zoveel mogelijk vermeden wordt. De Bank moet er bovendien voor

zorgen dat het niet teveel aandachtspunten benadrukt en wil nastreven. Het zou beter zijn indien ze het aantal prioriteiten zou verminderen, en meer de nadruk zou leggen op interne coördinatie en coördinatie met andere donorpartners.

De Aziatische crisis van de jaren '90 en de huidige financiële en economische crisis hebben aangetoond dat de Wereldbankgroep en het IMF nog steeds van belang zijn voor de middeninkomens- en de lage inkomenslanden. De Bank heeft aangetoond dat ze relatief snel en flexibel de nodige hulpverlening kan verstrekken. Opdat de Bank ook na de crisis voor middeninkomenslanden relevant zal blijven hangt af van verdere hervormingen op het vlak van inspraak, flexibiliteit en conditionaliteit van de leningen. Bij dat laatste moeten wij dan vooral denken aan de vrijwaringsmaatregelen en 'procurement' (i.e. openbare aanbestedingen in het kader van projecten). Andere belangrijke uitdagingen waaraan de Wereldbank in de toekomst verder moet werken betreffen good governance en anti-corruptie, essentieel voor een efficiënt gebruik de leningen/giften.

